185. Tiistaina 19 päivänä tammikuuta 1999

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely

1) Hallituksen esitys rakennuslainsäädännön uudistamiseksi 7292

Hallituksen esitys 101/1998 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 6/1998 vp
Lakialoite 138/1997 vp
Toivomusaloite 329/1995 vp

2) Hallituksen esitys laeiksi vakuutusoikeudesta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta hallintolainkäyttölain voimaantulon johdosta 7311

Hallituksen esitys 83/1998 vp
Lakivaliokunnan mietintö 22/1998 vp

3) Hallituksen esitys raideliikennevastuulaiksi ja laiksi liikennevakuutuslain muuttamisesta 7312

Hallituksen esitys 234/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 23/1998 vp

4) Hallituksen esitys laiksi julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista ..... ,,

Hallituksen esitys 242/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 65/1998 vp

5) Hallituksen esitys maaseutuelinkeinojen rahoituslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 7312

Hallituksen esitys 60/1998 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 15/1998 vp

6) Hallituksen esitys laeiksi kiinteistönmuodostamislain, kiinteistörekisterilain 5 ja 14 b §:n ja kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 49 a §:n muuttamisesta 7314

Hallituksen esitys 110/1998 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 16/1998 vp

7) Hallituksen esitys laiksi eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 7315

Hallituksen esitys 258/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 36/1998 vp

8) Hallituksen esitys eräiden asuntolainoitusta koskevan lainsäädännön muutoksenhakusäännösten muuttamiseksi .... ,,

Hallituksen esitys 237/1998 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 7/1998 vp

Toinen käsittely

9) Hallituksen esitys laiksi valtion virkamieslain muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys 174/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 21/1998 vp

10) Hallituksen esitys laiksi korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden presidenttien ja jäsenten palvelussuhteen ehdoista annetun lain muuttamisesta 7315

Hallituksen esitys 196/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 22/1998 vp

Ensimmäinen käsittely

11) Hallituksen esitys pelastustoimilaiksi 7316

Hallituksen esitys 76/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 23/1998 vp
Toivomusaloite 63/1997 vp

Lähetekeskustelu

12) Kertomus niistä toimenpiteistä, joihin Eduskunnan tekemät muistutukset valtiovarain hoidosta ja tilinpidosta vuonna 1996 ovat antaneet aihetta 7323

Kertomus 14/1998 vp

Mietintöjen pöydällepano

13) Hallituksen esitys laiksi pelastustoimen laitteiden teknisistä vaatimuksista ja tuotteiden paloturvallisuudesta ..... „

Hallituksen esitys 194/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 24/1998 vp

14) Hallituksen esitys laeiksi työturvallisuuslain 49 §:n, työterveyshuoltolain 9 §:n ja rikoslain 47 luvun 1 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys 224/1998 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 17/1998 vp

15) Hallituksen esitys laiksi ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 182/1998 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 8/1998 vp

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Dromberg, Ihamäki, Juhantalo, Korhonen R., Koskinen H., Lipponen, Luhtanen, Malm, Markkula-Kivisilta, Metsämäki, Myllyniemi, Ojala A., Rantanen, Roos, Savela ja Viljamaa.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Ojala A., Ihamäki, Dromberg, Markkula-Kivisilta, Luhtanen ja Korhonen R.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat
tästä päivästä sairauden perusteella ed. Juhantalo, virkatehtävien perusteella ed. Lipponen sekä muun syyn perusteella edustajat R. Korhonen ja Luhtanen sekä
tästä ja huomisesta päivästä muun syyn perusteella ed. Viljamaa.

Burundin tasavallan parlamentin varapuhemiehen vierailu

Ensimmäinen varapuhemies: Arvoisat kansanedustajat! Ilmoitan, että Burundin tasavallan parlamentin varapuhemies Frédéric Ngenzebuhoro valtuuskuntineen on saapunut seuraamaan täysistuntoa. Eduskunnan puolesta lausun burundilaiset vieraat tervetulleiksi eduskuntaan. (Suosionosoituksia)

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys rakennuslainsäädännön uudistamiseksi

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys 101/1998 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 6/1998 vp
Lakialoite 138/1997 vp
Toivomusaloite 329/1995 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteesta.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Tiusanen: Arvoisa puhemies! Maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistus on kieltämättä sen suuruusluokan lainsäädäntö, joka ansaitsee näin kolmannen käsittelynkin aluksi muutaman sanan. (Hälinää)

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kehotan edustajia rauhoittumaan!

Puhuja: Niin kuin tänäänkin tämä istunto, aivan samalla tavalla alkoi lain ensimmäisen käsittelyn istunto. Kansanedustajat palasivat lomiltaan ja vaalit ovat edessä, jolloin täysistunto tuntuu keskittyvän yleensä muihin asioihin kuin siihen, mikä on päiväjärjestyksessä. Samoin Sonera-käsittely tuli nimenomaan rakennuslain käsittelyn päälle, niin että julkisuus keskittyi silloin ensimmäisen käsittelyn yhteydessä muihin asioihin eikä rakennus- ja maankäyttölain kokonaisuudistus ole juuri tavoittanut lehdistön kautta lukijoita.

Arvoisa puhemies! Miksi sitten on tärkeätä, että se tavoittaisi? (Hälinää)

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Nyt on edustajien rauhoituttava, ennen ei jatketa. Ed. Tiusanen ei jatka, ennen kuin edustajat rauhoittuvat.

Puhuja: Kiitos, arvoisa puhemies! — Miksi sitten on tärkeätä, että ihmiset saisivat tietoa maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistuksesta? Se on sen takia tärkeätä, että koko uudistus lähtee siitä, että kansalaisten osallistuminen kaavoitukseen, alueiden suunnitteluun lisääntyy mutta nimenomaan niin, että kansalaiset itse tietävät tämän oikeuden ja mahdollisuuden osallistua kaavoituksen alkuvaiheessa nimenomaan kuulemisiin, kaavoituskatsauksiin. Laki puhuu vuorovaikutuksesta, kaavoituksen tiedottamisen lisäämisestä. Laki sisältää kehittämiskeskustelun ja kaavoituksen vaikutuksen selvittämisen, ennen kuin lähdetään varsinaiseen kaavoitusprosessiin.

Tähänhän saakka Suomen kansalaiset ovat tottuneet siihen, että heillä on oikeus valitukseen, kun kaavapäätös on tapahtunut taikka asia on ollut esillä kunnallisissa elimissä. Näin ollen tällä hetkellä olemme siirtymässä uuteen tilanteeseen, jossa ihmisten mahdollisuus vaikuttaa omaan elinympäristöönsä, vaikuttamisen hetki, on asetettu kaavoitusta edeltävään vaiheeseen ja kaavoitusprosessin alkuvaiheeseen. Näin ollen alkuvaihe on se keskeinen kohta, jossa ihmisten pitää tietää oikeutensa. Heidän tulee tietää se, että heillä on mahdollisuus etukäteen osallistua kaavoituksen laadintaan, ei niin, että he pääsevät loppuvaiheessa valittamaan.

Samalla on syytä tähdentää sitä, että kun valitusprosessi siirtyy hallintotuomioistuimiin nimenomaan alueellisilta ympäristökeskuksilta, kansalaisten mahdollisuus muuttaa tehtyjä päätöksiä eittämättä on kapeampi ja mahdollisesti pienempi kuin tähän saakka. Sen takia aktiivisuus, kansalaisten aloitteellisuus ja mahdollisuus osallistua kaavoituksen alkuun on entistäkin tärkeämpää, vieläkin tärkeämpää.

Arvoisa puhemies! Laissa on myös velvoite kunnille olla entistä avoimempia. Enää ei riitä se, että pieni lappu nastalla kiinnitetään kunnantalon ilmoitustaululle kaavoituksesta ja nimenomaan siitä, että jokin alue on tulossa kaavoituksen piiriin. Nyt vaaditaan selkeää kaavoituskatsausta, jossa meneillään olevat ja lähiaikoina vireille tulevat kaava-asiat tuodaan esille. Laki vaatii ja antaa mahdollisuuden näille asioille. Meistä, teistä ja kansalaisista riippuu sitten se, onko laki todellakin hyvä asia vai kaatuuko se sitten siihen, että kuitenkaan kunnat eivät noudata tarpeellisella avoimuudella ja julkisuudella näitä velvoitteitaan. Jotkin kunnat ovat toki omissa lausunnoissaan, mitä me ympäristövaliokunnassa kuulimme, tuoneet esille sen, että mahdollisesti virkamiesnäkökulmasta kaavoitus saattaa jopa häiriintyä, niin kuin he sanovat. Joku puhui jopa profiilivalituksista. Tästä ei valiokunnan käsityksen mukaan kuitenkaan ole kysymys.

Puhemies! On syytä tähdentää vielä hyvin lyhyesti keskeisimpiä asioita. Lain yleinen tavoite on 1 §:ssä, jossa tavoitteena on turvata jokaisen osallistumismahdollisuus asioiden valmisteluun, suunnittelun laatuun ja vuorovaikuttamiseen. Tämä on jälleen hyvin tärkeä asia. Se on lain yleisissä tavoitteissa. Tavoitteena ovat myös eko-

logisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä kehitys eli edellytykset hyvälle elinympäristölle.

Lain yleisten tavoitteiden lisäksi alueiden käytön suunnittelun tavoitteet on lain 5 §:ssä hyvin tarkoin määritelty 11:ssä eri kohdassa, niin kuin arvoisat kansanedustajat näkevät. Puhutaan luonnon monimuotoisuudesta, luonnonvarojen säästeliäästä käytöstä. Puhutaan rakennetun ympäristön kauneudesta, kulttuuriarvojen vaalimisesta. Siellä ovat myös rakennustaiteelliset arvot, arvoisat edustajat, ja paljon muita asioita.

Näin ollen näiden tavoitteiden siirtäminen osaksi kaavoitusta ja kaavoituksen sisällöksi on erittäin tärkeätä. Tämän takia myös valiokunta muutti tai paremminkin lisäsi 5 §:ään huomautuksen siitä, että edellä säädettyjä tavoitteita toteuttavista kaavojen sisältövaatimuksista säädetään kunkin kaavamuodon osalta jäljempänä tässä laissa. Siis tavoitteet ovat keskeisin asia, ja ne on siirrettävä kunkin kaavoitustyypin sisältövaatimuksiin ja kaavojen sisältöön. Se on se silta, jota valiokunta halusi painottaa. Se on sen vuoksi myös, arvoisa puhemies, tärkeätä, että jos joissakin asioissa kansalaiset kokevat joutuneensa epäoikeudenmukaisesti kohdelluiksi, heillä on mahdollisuus valitusprosessissa viitata myös lain yleisiin tavoitteisiin ja alueiden käytön suunnittelun tavoitteisiin.

Puhemies! Valiokunnassa, niin kuin täällä salissakin, on keskusteltu yhdestä tämän lakiuudistuksen keskeisestä asiasta, uudesta asiasta, joka ensiksi tulee voimaan maaliskuun alusta 99 eli lakiesityksen sisältämistä säännöksistä vähittäiskaupan suuryksikköjen määrittämisestä. Tästä asiasta suuri sali äänesti, ja rajaksi, joka määrittää suuryksikön, tuli 2 000 kerrosneliömetriä. Näin ollen tämä asia on nyt läpi käyty, ja totean, että tässä on varsin hyvin sekä valiokunta että myös täysistunto edennyt.

Lopuksi valiokunnan puolesta haluan vielä kerran, kun ympäristöministeri Haavisto on paikalla, kiittää hyvästä yhteistyöstä. Ei voi sanoa, että jäi valiokunnan näkökulmasta toivomisen varaa tälle yhteistyölle. Se on ollut molemminpuolisesti varmasti toimivaa, yhteen tavoitteeseen pyrkivää, joka tavoite on paremmin rakennettu ja parempi luonnon- ja elinympäristö meille kaikille.

Ed. Soininvaara: Arvoisa puhemies! Nyt päätettävänä oleva laki todellakin kuuluu tämän eduskunnan merkittävimpiin lainsäädäntöhankkeisiin. Se on merkittävä, vaikka se onkin mennyt näin yksimielisesti täällä. Tätä lakia on yritetty uudistaa neljännesvuosisadan ajan, ja siinä on muutamankin kerran epäonnistuttu, ja nyt se sitten lopultakin onnistui. En mene tämän lain sisältökysymyksiin nyt kovin tarkasti, koska edellinen puhuja sitä aika perusteellisesti käsitteli. Haluan sanoa vain sen, että tässä on merkittävänä uudistuksena se, että kaavojen alistusmenettely ympäristöministeriöön poistuu ja valitustieksi tulevat lääninoikeudet ja korkein hallintooikeus.

Tämä on herättänyt myös vihreitten parissa jonkin verran keskustelua siitä, kaventaako tämä kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia — ja yksittäisenä uudistuksena varmasti kaventaa. Mutta samassa laissa on parannettu kansalaisten mahdollisuuksia vaikuttaa kaavan sisältöön aikaisemmassa vaiheessa, siis ennen kuin siitä tarvitsee tehdä valituksia. Kun on annettu ympäristökeskuksille eräänlainen kurkistusmahdollisuus ja myös valitusmahdollisuus sitten siitä kaavan sisällöstä, jos kurkistustoimet eivät johda oikeaan tulokseen, ja kun tämän lisäksi vielä lakiin on kirjoitettu selviä sisältövaatimuksia, jotka siis käyvät valituksen perustaksi, jolloin tavallaan eräänlaiset tarkoituksenmukaisuusvalitukset tulevat myös mahdollisiksi, nämä kaikki yhteenlaskettuna voidaan sanoa, että se tietynlainen heikennys, joka alistusmenettelyn katoamisen takia tässä syntyy, tulee enemmän kuin hyvin korvatuksi näillä muilla muutoksilla.

Sitten, arvoisa puhemies, haluan puuttua näihin market-pykäliin, koska olen niitä itsekin jossakin vaiheessa market-työryhmän puheenjohtajana ollut sorvaamassa.

Hyvin paljon julkisuudessa on puhuttu siihen sävyyn, että automarkettien rakentaminen sitten tämän lainsäädännön myötä loppuu Suomesta ja ne, jotka ovat ehtineet rakentaa, ovat saaneet rakentaa ja muut eivät saa. Ei lopu valitettavasti. Kyllä tämänkin jälkeen automarkettien rakentaminen on mahdollista, mutta se on nyt paljon paremmin kuntien itsensä hallittavissa. Jos kunnassa aito mielipide on sitä mieltä, että kunta suorastaan vaatii alueelle automarkettia, niin kyllä se sen sinne saa. Aivan toisen kunnan rajalle sitä ei aivan yhtä helposti voi tehdä kuin tähän asti. Kuten tiedämme, eräillä kaupunkiseuduilla on ollut suorastaan kiusantekorakentamista, ja siihen voidaan nyt puuttua.

Tällä pyritään myös ohjaamaan mahdollisia suurmyymälöitä kaupunkien ja taajamien keskustoihin, jolloin sinne on myös autottomilla pääsy ja jolloin myös asiakasvirrat elävöittävät

keskustoja. Yritetään päästä eroon tienvarsimarketeista. Tämän myötä on kunnan mahdollista myös ohjata nykyistä selvästi paremmin alueensa kaupparakennetta. On mahdollista esimerkiksi myöntää kaava huonekalumyymälälle sillä tavalla, että huonekalumyymälää ei saa muuttaa elintarvikemyymäläksi, koska huonekalumyymälän optimaalinen sijainti on tietysti ihan eri paikassa kunnan kannalta kuin elintarvikemyymälän.

Se käsitys, että markettien rakentaminen tähän loppuu, tietysti perustuu siihen yleiseen tietoon, että marketit, suurmyymälät, ovat suomalaisten keskuudessa erittäin epäsuosittuja. Kaupan omien tutkimusten mukaan 60 prosenttia suomalaisista haluaisi kieltää ne kokonaan. Todettakoon, että tällä kannalla on myös puolet niistä, jotka päivittäin tai säännöllisesti ostavat tuotteensa näistä suurmyymälöistä. Vain hyvin pieni osa, muistaakseni noin 15 prosenttia suomalaisista on sitä mieltä, että tähän asti jatkunut kohtalaisen vapaa ja hallitsematon mahdollisuus perustaa automarketteja saisi jatkua. Samanlaiselle kannalle on ympäri Eurooppaa päädytty. Ranskan oikeistolainen presidentti on sanonut, että Ranskan suurimpia virheitä on ollut se, että maassa on sallittu sellaisten jättimäisten suurmyymälöiden rakentaminen, mikä heikentää kaavoitusta.

Todettakoon, että yksi niistä valitusperusteista, joilla kaavasta voidaan valittaa, on se, että kaava heikentää kaupallisia palveluja. Voidaan valittaa myös siitä, että automarketin perustaminen paikkaan x poistaa siitä ympäristöstä lähimyymälöitä, jotka ovat monellekin ihmiselle tarpeellisia. Pidän sitä mahdollisuutta, että kunnat voivat paljon nykyistä paremmin ohjata kauppapalveluja alueellaan, yhtenä tämän lain suurista saavutuksista.

Ed. M. Koski: Arvoisa herra puhemies! Pariin pieneen asiaan vielä näin kolmannessa käsittelyssä haluan puuttua. Ne asiat liittyvät lähinnä rantarakentamiseen ja siihen, millä tavalla rantarakentamisen osalta Natura-korvausmenettely toimii.

Olimme sitä mieltä valiokunnassa, että rantarakentamisen suhteen poikkeuslupamenettely olisi pitänyt siirtää myös kunnille, niin kuin muiden poikkeuslupien osalta tehtiin. Sillä olisi poistettu ruuhka, joka tällä hetkellä vallitsee poikkeuslupien myöntämisen osalta rantarakentamisen suhteen. Tästä asiasta meitä informoivat aika tavalla esimerkiksi hirsirakentajat, jotka olivat sitä mieltä, että siellä toiminta on aika jumissa sen takia, että poikkeuslupamenettely ei toimi. Me keskustan edustajat olisimme halunneet, että poikkeuslupamenettely tuon asian osalta olisi tullut kuntaan. Se olisi voinut purkaa ruuhkaa, joka siellä vallitsee.

Poikkeuslupamenettely olisi voinut myös selkeyttää oikein hoidettuna Natura-korvausmenettelyä, joka ei meidän mielestämme toimi. Kysymyshän on periaatteessa siitä, että kun ranta-alueella, joka on Naturassa ja jolle on olemassa rakentamisoikeutta, se oikeus evätään, silloin tulee myös korvausvelvollisuus. Mutta rantojen kaavoittaminen on meillä edelleen pahasti kesken ja on olemassa ranta-alueita, joissa rakennusoikeutta ei ole määritelty millään tavalla, ei poikkeusluvalla eikä kaavalla. Kun laissa nyt todetaan, että korvausmenettely hoituu kaavan kautta, on mielestäni aika kyseenalaista, minkälainen toiminta tulee kaavan hakemisen osalta, jos haetaan kaavaa sellaiselle ranta-alueelle, joka on Naturassa. Pidän aika todennäköisenä, että sellaiselle ranta-alueelle on aikamoisia vaikeuksia saada kaavaa. Me näemme asian sillä tavalla, että se ei todennäköisesti toimi.

Naturan osalta ranta-alueitten rakennusoikeuden menettäminen todella korvataan rakennuslain kautta. Muiden alueiden korvausmenettelyt ratkeavat sitten taas luonnonsuojelulain kautta. Siellä on ihan vastaavanlainen tilanne, että korvausmenettelyn toimiminen ja toimivuus luonnonsuojelulain muutoksen kautta ei ole meille kyllä selkiintynyt. Se on hyvin epämääräinen järjestelmä, jota on vaikea mieltää toimivaksi. Siinä viitataan esimerkiksi muutamiin lakeihin, joiden kautta Natura-korvaus erikoislain kautta toimii, ja silloin ainoastaan osa toimii luonnonsuojelulain muutoksen kautta.

Tästä johtuen, kun emme nähneet toimivuutta olevan Natura-korvausmenettelyllä, esitimme vastalauseen 1 kautta lausumaehdotuksen, jonka esityksen tässä uudistan. Lausumaehdotus tarkoittaa nimenomaan sitä, että pidettäisiin huolta tämän lausuman kautta siitä, että Natura-korvausmenettelyä seurataan ja pidetään huoli siitä, että oikeudenmukaiset korvaukset rannanomistajille tulevat menetetystä rakennusoikeudesta.

Vastalauseen 1 lausumaehdotus kuuluu: "Eduskunta edellyttää, että ranta-alueiden osalta maanomistajille maksetaan Naturan aiheuttamasta menetyksestä oikeudenmukaiset korvaukset ja että on viipymättä selvitettävä Natura-korvausmenettelyn toimivuus."

Mielestäni asian toimivuutta on todella seurattava. On kohtuullista, että eduskunta asiassa ottaa myös kantaa.

Edustajat A. Ojala ja Ihamäki merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Isohookana-Asunmaa: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. M. Kosken tekemää lausumaehdotusta.

Kuten lain ensimmäisessä käsittelyssä totesin, aiemmat toimet, Natura ja luonnonsuojelulaki, ovat sellaisia, että kansalaiset eivät koe niiden kohdalla oikeudenmukaisuuden toteutuvan. Erityisesti suunnitellut korvaukset ovat niitä asioita, joihin tyytymättömyyttä kohdistuu aivan samalla tavalla, kuten aikanaan Holkerin hallituksen rantojensuojeluohjelmassa ja sen jälkeisessä korvauskäytännössä. Myös rantarakentamisen perusteisiin kohdistuu tyytymättömyyttä aivan aiheellisesti.

Nyt hyväksyttävä laki, arvoisa puhemies, sisältää kuitenkin lukuisia kauan odotettuja muutoksia, kuten kuntien päätösvallan lisääminen ja valituskäytännön siirtäminen tuomioistuimille, rakennuskieltojen kattojen käyttöönotto jnp. Näistä syistä pidän hyvänä, että laki on vihdoin tässä vaiheessa eli tulemme tämän lain hyväksymään.

Ed. Tuomioja: Arvoisa puhemies! Aloitan lainauksella, joka koskee erästä kaavoituspäätöstä: "Voimassa olevassa asemakaavassa ei ole eduskuntapuistoa koskevia määräyksiä eikä kaava sinänsä ole esteenä toimenpideluvanvaraisen hankkeen toteuttamiselle. Kysymyksessä olevalla puistolla, jota käytetään lähinnä läpikulkuun, ei ole juurikaan virkistyskäyttöä. Suunnitelman mukaisesti toteutettuna ja rajoitettuna hanke soveltuu kaupunkikuvallisten ja maankäytöllisten vaikutustensa osalta suunnitellulle sijoituspaikalle eduskuntapuistoon. Tällaisesta hankkeesta ei aiheudu myöskään eräistä naapuruussuhteista annetun lain 17 §:ssä tarkoitettua pysyväistä kohtuutonta rasitusta."

Tämä päätös tarkoittaa sitä, että ilmeisesti ensi kesänä eduskunnan viereen tulee nousemaan 180 istumapaikan terassi ja ulkoilutarjoilukioski. Se seikka, onko se hyvä vai huono asia, on sellainen, vaikka me täällä eduskunnassa naapureita olemmekin ja olemme siitä asiasta eduskunnan nimissä mielipiteemme lausuneet ja vastustaneet hanketta, että se on tässä asiassa sivuseikka. Pääseikka on se, että tämän asian on ratkaissut korkein hallinto-oikeus siteeraamallani päätöksellä sen jälkeen, kun ensin asianomainen yrittäjä oli hakenut poikkeuslupaa voimassa olevaan asemakaavaan, jota naapurit, Museokadun asuntoosakeyhtiöt, olivat vastustaneet, jota eduskunta oli vastustanut, jota Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto oli vastustanut ja jolta rakennuslautakunta luottamusmieselimenä oli evännyt rakennusluvan. Siitä tehdyn valituksen oli lääninoikeuskin ratkaissut siten, että lupaa ei ollut myönnetty, mutta korkein hallinto-oikeus suuressa viisaudessaan on katsonut, että edellä mainituilla perusteilla se rakennusluvan myöntää.

Kuten sanottu, tästä voidaan olla montaa mieltä, onko se hyvä vai huono asia, mutta ei se nyt todellakaan ole juridinen, korkeimmalle hallinto-oikeudelle kuuluva kysymys, ja näin on siis jo nykyisen rakennuslain aikana mahdollista menetellä. Nyt, kun tämä rakennuslaki astuu voimaan, olemme siirtymässä tuomioistuinvaltaan, olemme tekemässä korkeimmasta hallinto-oikeudesta ylintä kaavoitusviranomaista.

Olen tähän seikkaan koettanut tämän lain monissa aikaisemmissa vaiheissa kiinnittää huomiota ja olen suoraan sanoen pettynyt siihen, että asia ei ole täällä näyttänyt kiinnostavan juuri ketään eikä asianomaista valiokuntaakaan. Valiokunta sinänsä on tehnyt, sanon sen kyllä, tässä asiassa ihan hyvää työtä siltä pohjalta, mikä hallituksen esitys on ollut, ja totta kai hallituksen esityksessä on ollut paljon hyvää.

Siinä on myös yksi aivan erityisen tärkeä ja ajankohtainen asia koskien market-rakentamista, eikä minulla ole mitään lisättävää siihen, mitä ed. Soininvaara sen asian osalta jo totesi. Se on tietysti hyvin tärkeä asia, mutta senkin olisi voinut ja pitänyt hoitaa ihan erillisellä muutoksella eikä sitä olisi välttämättä tarvinnut liittää tällaiseen niin sanottuun kokonaisuudistukseen, jonka keskeisin osa on aika tavalla arveluttava ja viemässä meitä tuomioistuinvaltaan.

Tämä ei ole ristiriidassa kansalaisten oikeuksien kanssa, niin kuin valiokunnan puheenjohtaja esittelypuheenvuorossaan halusi ikään kuin maalata, että nyt, kun laajennamme näillä kukkaislauseilla kansalaisten vaikutusmahdollisuutta tässä laissa, sen jälkeen valitustietä ei enää oikeastaan tarvita eikä sillä ole kovin suurta merkitystä. On erittäin hieno asia, että vaikutusmahdollisuuksia laajennetaan, mutta sekin tarkoittaa tosiasiassa sitä, että ikään kuin paras jo käytössä oleva käytäntö tulee vain kirjatuksi lakiin sellai-

sena kuin se useissa maamme kaupungeissa ja kunnissa, rohkenen sanoa, ainakin Helsingissä, on ollut jo pitkälti käytäntö. Ei tämä laki muuta sitä millään lailla.

Mutta mielestäni se ei muuta myöskään sitä millään tavoin, että edelleenkin tarvitsemme sellaista valitusjärjestelmää, joka on kansalaisten oikeusturvan kannalta välttämätön mutta joka ei vie sitä puhdasta tarkoituksenmukaisuusharkintaa, joka kaavojen vahvistamiseen tai vahvistamatta jättämiseen liittyy, tuomioistuimelle. Minusta järjestelmä, jossa ympäristöministeriö viime kädessä eduskunnalle vastuullisena viranomaisena on kaavat vahvistanut tai vahvistamatta jättänyt, olisi ollut oikea. Sitäkin olen pitänyt jo nykyiselläänkin vääränä ja tarpeettomana ja juuri äsken siteeraamaani ratkaisuun johtavana, että se on viety korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Minusta tuomioistuimia tarvitaan sitä varten, onko muotomääräyksissä tapahtunut virhe, onko jääviyksiä tai onko tapahtunut jotain suoranaista rikettä, mutta itsensä kaavojen tarkoituksenmukaisuuden arviointi ei todellakaan istu tuomioistuimille.

Kun olemme muutaman vuoden kokeneet, mitä tämä laki tulee merkitsemään, ennustan, ainakin toivon, että me sitten vielä asiaan palaamme ja ryhdymme miettimään. Kysymyshän ei ole vain siitä, että kaavoitusvalta siirtyy maankäytön ammattilaisilta juristeille, vaan se siirtyy myös luottamushenkilöiltä ja poliittiselta järjestelmältä juristeille. Minusta tämä on epäterve kehitys, ja olen pahoillani, että tähän asiaan ei ole eduskuntakäsittelyssä pystytty saamaan sellaista korjausta, joka olisi tarpeen.

Ed. Dromberg merkitään läsnä olevaksi.

Ympäristöministeri Haavisto: Arvoisa puhemies! Minun täytyy ensinnäkin todistaa, että ed. Tuomioja on juuri se edustaja, joka aikaisemmissakin käsittelyvaiheissa on saman kysymyksen nostanut esiin. Tietysti, kun hän on samalla suurimman hallituspuolueen eduskuntaryhmän puheenjohtaja, täytyy ehkä sanoa, että tällaisten filosofisempien keskustelujen aika oli juuri silloin, kun hyvin laajapohjainen poliittinen työryhmä lähti valmistelemaan tätä rakennuslain uudistusta, ja uskon ja toivon, että nämä näkemykset myös sosialidemokraattisen ryhmän puolelta ovat siinä vaiheessa olleet riittävän painokkaasti esillä.

Haluan muutaman sanan tuoda nyt esille näistä käytännön kokemuksista ympäristöministeriön vallankäytöstä. Niin kuin ed. Tuomioja huomautti, korkein hallinto-oikeus on myös nykymallisessa rakennuslaissa se ylin päättäjä. Ongelma, johon ympäristöministerinä ja -ministeriönä olemme usein törmänneet, on se, että silloin kun pyrimme saamaan aikaan hyvää kaavoitusta ja kun mielestämme kaikki kunnat eivät ole kaikissa ratkaisuissaan täysin tässä onnistuneet ja olemme kaavan jättäneet vahvistamatta, niin korkein hallinto-oikeus ei ole ikään kuin nykyrakennuslaista löytänyt riittävän tarkkoja ja yksityiskohtaisia pykäliä siitä, mitä tarkoittaa hyvä ympäristö, mitä tarkoittaa kestävä kehitys, mitä tarkoittavat palvelujen saatavuuden huomioon ottaminen ja tämän tyyppiset asiat, jotka nyt aivan uudella tavalla tässä rakennuslakiesityksessä on otettu huomioon.

Eli korkein hallinto-oikeus on nykymallissa ylin päättäjä ja se tulee olemaan tässä uudessa ylin päättäjä, mutta se päättää uudistettujen, entistä tarkempien pykälien pohjalta, joissa eduskunta ja hallitus ovat ikään kuin tahtonsa ilmaisseet siitä, minkälaiset sisältövaatimukset kaavoitukselle tulevat. Ei tämä varmasti ole paras mahdollinen malli maailmankaikkeudessa, mutta tämä on paljon enemmän ikään kuin poliittisia ohjeita ja yhteiskunnallisia ohjeita sisältävä malli kuin nykyrakennuslaki. Tässä mielessä minusta on kysymys parantamisesta.

Kun käydään keskustelua siitä, siirtyykö valta juristeille poliitikoilta, niin minun täytyy joidenkin pettymykseksi kertoa, että juristeja ne ovat siellä ympäristöministeriössäkin, jotka näitä kaavoja käsittelevät, ja näiden pykälien pohjalta hekin niitä käsittelevät. Täytyy sanoa, ettei siinä ole niin ... (Ed. Tuomioja: Ministeri ei tiettävästi ole juristi!) — Ministeri ei ole juristi. — Mutta kun valmistelu on tehtävä nykyisen lain ja pykälien mukaan, niin ei se harkinta ole rajatonta. Haluan korostaa, että se harkinta ei ole myöskään nykylaissa rajatonta, vaan on löydettävä tietysti se juridinen ja laillinen pohja, rakennuslakiin perustuva laillinen pohja, miten vahvistamisasioita käsitellään. Niin on tehty ja niin tullaan aina varmasti tekemään. Eli juristien ammattikunta käyttää valtaa nykytilanteessa ja tulevaisuudessa juuri tässä lain tulkinnassa, eri paikassa vain tässä uudessa mallissa osittain, kun lääninoikeudet astuvat kuvaan. En pidä tätä muutosta uuden ja vanhan välillä niin dramaattisena.

Dramaattisena pidän sitä, että näitä uusia sisältövaatimuksia kaavoille on vihdoin saatu.

Voisin kertoa monia monia esimerkkejä korkeimman hallinto-oikeuden vastaavista käsittelyistä, joissa ehkä juuri, voisi sanoa, tulkinnanvaraisuuteen tai nykypykälien heikkouteen monet myös ympäristön kannalta tärkeät asiat ovat kariutuneet.

Ed. Isohookana-Asunmaa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tuomiojan siihen kritiikkiin, että valiokunta ei olisi ollut kiinnostunut tämän asian käsittelystä, haluaisin todeta, että se ei pidä alkuunkaan paikkansa. Valiokunta on ollut siitä hyvinkin laajasti kiinnostunut ja ymmärtääkseni erittäinkin yksimielinen, ja yksittäiset jäsenet ovat varmaan vielä enemmän kiinnostuneita.

En halua ottaa tähän yksittäiseen tapaukseen kantaa, mutta totean, että päinvastaisia esimerkkejä löytyisi vaikka kuinka paljon, ja olen niitä henkilöitä, jotka ovat nykyiseen käytäntöön erittäin tyytymättömiä sen takia, että, kuten ministeri totesi, säännökset ovat heikkoja ja kunnissa on ylipolitisoitumisen ja virkamiesvallan yhdistymisen johdosta tehty pitkän aikaa hyvin epäoikeudenmukaisia päätöksiä. Oma kuntani Haukipudas, joka on vasemmistoenemmistöinen kunta, on siitä erinomaisen hyvä esimerkki. Sieltä löytyisi vaikka minkä verran käytänteitä ja esimerkkejä.

Rakennuslupia on jouduttu ratkomaan täällä Helsingissä. Jonkin pienen haja-asutusalueen kylän rakennuslupia on ratkottu täällä ja täällä ei varmastikaan ole tiedetty niitä olosuhteita. (Ed. Tuomioja: Helsingissä se korkein oikeuskin on!) — Näin ollen, ed. Tuomioja, on erinomaisen hyvä asia se, että pääsääntöisesti lupien antaminen siirtyy nyt kunnille ja ympäristökeskusten määräysvalta pienenee.

Haluan korostaa sitä, että ympäristökeskuksille tulee nyt koulutusvastuuta. Sen lisäksi säännökset — rakennuslaki, -asetus — lain perustelut ja valiokunnan mietintö antavat, kuten ministeri Haavisto totesi, tavattoman paljon yksityiskohtaista säännöstöä ja ohjeistoa siitä, miten juristien tulisi tulevaisuudessa toimia.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Ministeri Haavisto totesi ja lohdutteli sillä, että ympäristöministeriössä myös juristit tekevät päätökset. Jos katson tätä linjaa, kumpi on parempi linja ympäristökeskukset/ympäristökeskus päätöksentekijänä tai hallintotuomioistuimet, niin on selvä asia, että ympäristökeskukset ja ympäristöministeriö ovat poliittisen vaikutuksen alaisia. Sen sijaan Suomessa perinteisesti tuomioistuinlaitos on koettu suhteellisen tasapuoliseksi. Se ei ajattele kovinkaan paljon sydämellä ja tunteella, mutta ajattelee lainmukaisesti, ja sinne eivät paljon poliittiset yhteydenotot auta.

Kyllä minä tiedän, ministeri Haavisto, varmaan teihinkin on moni vihreä ystävä ottanut yhteyttä rakennusasioissa, kun olette ollut ympäristöministerinä. En minä väitä sitä, että se olisi vaikuttanut teidän päätöksiinne, mutta älkää te vain väittäkö sitä, ettei näin olisi. Jos keskustalainen on ympäristöministerinä, niin sama asia. Siellä juoksevat kaikenlaiset päätöksiin vaikuttajat, mutta hallintotuomioistuimessa ei juosta. Sieltä heitetään pian pihalle, taikka käy sillä tavalla, että päätös saattaa tullakin ja aivan toisenlainen kuin on odotettu. Tämä on, herra puhemies, totuus näissä asioissa, vaikka näitä kaunistellaan.

Mitä tulee ed. Tiusasen, ympäristövaliokunnan puheenjohtajan, puheeseen, hän kehui tätä lakia ja siitä saa sellaisen käsityksen, että se on vuosisadan laki ja aivan ylitsepääsemätön, aivan loistava laki, joka korjaa kaikki ongelmat tähän saakka. Täällä eduskunnassa on paatostettu joskus aikaisemminkin joidenkin lakien puolesta — joita en nyt viitsi yksilöidä sillä tavalla — että ne ovat tehneet maailman paljon paremmaksi, sitten huomattu parin kolmen vuoden kuluttua, etteivät ne tehneetkään maailmaa paremmaksi ja täytyy ryhtyä teeskelemään uutta lakia.

Minä hiukan epäilen, ed. Tiusanen, että tämäkään laki ei ole sellainen, joka muuttaa ongelmia tai poistaa ongelmat rakennustoiminnasta. Ongelmat tulevat suunnilleen samanlaisina kuin aikaisemminkin, ehkä hiukan toisenlaisina riippuen siitä, kuinka tämä lainsäädäntö sitä ohjaa. Mutta aivan varma olen siitä, että rakennusasioissa riidellään sekä poliittisesti että käytännön asioissa jatkossakin, vaikka tämä laki on niin hyvä kuin te sanoitte.

Te ihailitte ja minäkin kansanvallan miehenä ihailen sitä, että kansalaiset pääsevät vaikuttamaan hyvissä ajoin kaavapäätöksiin, oman yhteisönsä rakentamiseen ja tällä tavalla, mutta siinä on olemassa myös toinen ongelma, josta aikanaan puhuttiin silloin, kun muistaakseni käsiteltiin ympäristöhaittoja koskevaa lainsäädäntöä, jossa, jos nyt muistan tämän lain oikein — tarkoitan kuitenkin oikeaan suuntaan — erilaisille järjestöille annettiin mahdollisuus vaikuttaa ja valittaa asioista, jotka käytännössä heille eivät kuuluneet lainkaan.

Kun tässä kansalaismielipiteen huomioon ottamisessa mennään sille sairaalle puolelle, se on haitta. On hyvä asia, jos ihmiset saavat terveellä tavalla ja asioita yhteiskunnan ja yksilön kannalta terveesti katsellen vaikuttaa asiaan, mutta sitten on sellaisia ihmisiä, jotka haluavat haitata koko ajan, luulevat olevansa maailman napoja ja yrittävät estää päätösten syntymistä, ja, ed. Tiusanen, totean, että näitäkin meillä yhteiskunnassa varmasti on aivan samalla tavalla kuin siellä ympäristöhaittojen valvonnassa. Siellä on myös tällaisia yhdistyksiä. Kuinka paljon ne ovat valitelleet, sitä en tiedä, mutta joka tapauksessa tällä on tämä kielteinen puoli eli se, että ammattivalittajat saattavat estää tervettä rakennustoimintaa, ja tämä on otettava mahdollisuutena sillä haitallisella puolella. Jos terveesti arvostellaan ja tuodaan hyvissä ajoin näkemykset sellaisista asioista, jotka yksilöön tai yhteisöihin vaikuttavat, se on terve asia. Mutta nämä ainaiset valittajat ja jarrumiehet ovat sellaisia, jotka tämänkin lain yhteydessä ja tältä pohjalta varmasti tulevaisuudessa tulevat aiheuttamaan haittoja. Toivottavasti eivät aiheuta haittoja, mutta vähän sitä epäilen ja pelkään.

Herra puhemies! Sen verran vielä näistä rakennusasioista, että todelliset ongelmat ovat siellä ruohonjuuritasolla. Tällaisilla rakennuslain päätöksillä ei muuteta niitä miksikään. Siellä, missä tontin omistaja menee rakennustarkastajan puheille ja alkaa puhua, olisiko tähän mahdollisuutta saada tällainen rakennuslupa, taikka jos asettaa kaavoituksenalaiseksi omistamansa rantaosuuden tai alueen, siinä alkavat usein ne vaikutukset.

Väitän, herra puhemies, että kunnissa suhtaudutaan rakennusoikeuksiin, rakennuslupien saantiin ja myöntämisiin sillä perusteella, minkälainen kunta on johtoisesti, onko se kepulainen vai demarikunta tai jokin vasemmistolainen kunta — niitä nyt ei varmaan taida ollakaan, mutta demarikunta. Kepulaisessa kunnassa jos Lokomo Nordbergin työntekijä menee pyytämään jotakin rakennuslupaa tai kaavoituspäätöstä, se on toisessa asemassa kuin omat porukat. Minä tunnen pitkässä juoksussa nämä asiat. Olen monia valituksia näistä asioista tehnyt, monia asioita yrittänyt ajaa. Vastaavasti, jos demarikunnassa kepulainen maanviljelijä menee pyytämään jotakin asiaa, että se hoituisi, niin jos rakennusalueelle olisi saatavissa periaatteessa kuusi rakennuslupaa, niin myönnetään vain kolme. Tällaisia asioita on, ja nämä aiheuttavat äärettömästi närää noissa kunnissa ja rakennusasioissa. Siellä tulevat mukaan inhimilliset näkemykset kaiken lisäksi, ja monta kertaa ne ovat siitä kiinni, miellyttääkö rakennustarkastajaa se pärstä, joka tulee rakennustoimiston ovesta sisälle.

Valitettavasti ne, jotka kuulisivat maakunnassa tämän puheenvuoron, moni pää nyökyttelisi, sellainen pää, joka on astunut rakennustarkastajan ovesta sisälle. Onko ed. Arja Ojala mahdollisesti, kun nyökyttelee, ollut myös rakennustarkastajan puheilla? Älkää sitten nyökytelkö, minä pääsen väärään käsitykseen teistä pian ja tulee huonot ajatukset.

Tällä tavalla kuitenkin, herra puhemies, tapani mukaisesti sanon, että minä toivoisin, että kunnissa, kun rakennusasioita, kaavoitus- ja rakennuslupa-asioita käsitellään, niissä otettaisiin nämä inhimilliset piirteet esille. Ei ajateltaisi puolueellisesti vaan jokainen rakennusluvan hakija, maanomistaja, olisi saman arvoinen, onko hänellä sitten minkälainen pärstä, miellyttää se rakennustarkastajaa tai ei. Saattaa olla, että siellä joku kansanedustajista hymyilee. Mukavampihan teitä on katsella, kun te hymyilette ettekä ole synkän näköisiä, mutta tämä on totuus siellä kunnissa. Tämä tulee olemaan rakennuslain jälkeenkin ongelma. Ei tämä rakennuslaki näitä inhimillisiä asioita ratkaise.

Ed. Markkula-Kivisilta merkitään läsnä olevaksi.

Ed. V ä h ä n ä k k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olisin kajonnut ed. Aittoniemen puheenvuorossa ainoastaan viimeiseen kappaleeseen — jos sen kirjoitettuna näkisin. Hänellä on aika lineaarinen ja yksinkertainen käsitys Suomen kunnallishallinnosta ja kunnalliselämästä. Meillä ei ole todennäköisesti yhtään sellaista kuntaa, jota voitaisiin sanoa demarikunnaksi siinä mielessä, että meillä olisi yksinään enemmistö, mutta sen sijaan tiedän kymmeniä, ellei sadassa laskettavia määriä, missä keskustalla on yksinkertainen enemmistö. Olen myös kuullut, millä tavalla siellä kaavoitus etenee.

Mutta voin sanoa, että valtaosaltaan kunnat ovat erittäin hyvin hoitaneet rakennusasiansa ja nimenomaan myös sijoittaneet varoja asiantuntijuuteen. Keskisuurissakin kunnissa on monesti korkeakoulun käynyt kaavoitusinsinööri ja lukuisia kaavoittajia ja rakennustarkastajia, jotka ovat erittäin perehtyneitä kaavoituskysymyksiin. Luulen, että ed. Aittoniemen puheenvuoros-

ta kuulsi se, että hän ei kunnallishallinnosta kovin paljon tässä maassa tiedä.

Ed. Tiusanen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Aittoniemen puheenvuoro tietysti oli hänen tapansa mukaan leikkisä ja hiukan ilakoiva ja hiukan provosoiva. Haluan vain todeta sen asian, että sellaisia lakeja ei siis eikä lakiesityksiä hallitukselta koskaan tulekaan, jotka olisivat taivaallisia tai jotenkin kaikki ongelmat pois pyyhkäiseviä. Ed. Aittoniemi, niin kuin itse ihan varmasti hyvin tiedätte, painotin vain sitä, että nyt pitäisi ihmisten tietää, että heidän mahdollisuutensa vaikuttaa yleensä kaavoitukseen on nyt siellä alkupäässä. Ed. Tuomioja toi aivan perusteltua kritiikkiä siitä, miten valitustie kulkee ja mikä tulee olemaan uusi tilanne, kun kuntien kaavapäätöksiä ei enää lähetetäkään vahvistettavaksi muualle, vaan jää ainoastaan hallintovalitustie siinä vaiheessa plus tietysti alueellisten ympäristökeskuksien mahdollisuus puuttua päätökseen.

Tässä tilanteessa, ed. Aittoniemi, on hyvin tärkeätä, että ihmiset tietävät mahdollisuutensa olevan alussa, kaavoitusprosessin alkuvaiheessa, jolloin ei tehtäisi huonoja kaavapäätöksiä kaiken kaikkiaan keskustalaisissa tai vasemmistoenemmistöisissä valtuustoissa. Molemmissa varmaan on tehty ja tullaan tekemään ajan mittaan, siitä ei ole kysymys.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Vähänäkki totesi, että minä en tiedä kunnallispolitiikasta mitään. Herra puhemies! Minä olen hyvin onnellinen, että minä en tiedä, sen vuoksi, että kun minä katselen sivusta päin, minä katselen selkein ajatuksin näitä kunnallisasioita. Ne, jotka ovat pyörineet siellä 40—50 vuotta, niin kuin ed. Vähänäkkikin, eivät enää erota metsää puilta. Minä kun katselen, niin minä näen siellä nämä vääryydet, mitä siellä tapahtuu, kieroudet ja vääryydet, mutta eihän sellainen, joka on pyörinyt siellä samassa pirtissä, tunne edes naapureitaan. Näin se on, ed. Vähänäkki.

Mitä tulee ed. Tiusasen puheenvuoroon, minä en oikein siitä käsittänyt paljon mitään, mitä hän tarkoitti, mutta ei se kovin paljon liittynyt siihen puheenvuoroon, minkä minä puhujakorokkeelta pidin. Ilmeisesti käsittämättömyys oli kaksinpuolista silloin.

Ed. Kautto: Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemen puheen osalta toteaisin, että hän puheenvuorossaan hyvin perusteli sen, miksi rantarakentamisen poikkeuslupia ei pidäkään antaa kunnille myönnettäväksi. Suurin osa rantarakentamistonteista sijaitsee pienissä kunnissa, eli silloin olisi käynnissä ollut se systeemi, että riippuen siitä, mitä puoluekantaa ihminen edustaa, lupa tulisi sen perusteella. Täytyy sanoa, että kaupungeissa, olivat ne keskisuuria tai suuria, ei todellakaan ole aikaa eikä mitään mahdollisuuksiakaan ruveta tarkastelemaan ihmisten puoluekantaa ja sen perusteella tekemään ratkaisuja.

Arvoisa puhemies! Minusta uudessa laissa erittäin tärkeä peruslähtökohta on se, että tässä otetaan ensimmäistä kertaa kantaa niin rakennettuun, rakennettavaan kuin rakentamattomaan ympäristöön eli tietyllä tavalla nähdään ympäristö ja maankäyttö kokonaisuutena, niin että siinä on kyse meidän kaikkien yhteisestä asiasta eikä se painotu siten kuin nykyisessä laissa, jossa maanomistajalla on suurin mahdollisuus vaikuttaa siihen, minkälainen ympäristö tulee jatkossa olemaan. Mielestäni tämä on erittäin tärkeä näkökanta siksikin, että meillä on ehkä liian suppeasti ymmärretty se, mikä on esimerkiksi asuinympäristö tai vaikutusalue, mitä henkilöiden ja ihmisten tulee seurata.

Toinen periaatteellinen asia, joka tuli aikaisemmissa puheenvuoroissa jo osittain korostettua, on nimenomaan se, että kansalaisten näkökulma tulisi esiin jo ennen kuin yhtäkään viivaa siihen kaavaan on tehty. Nykyinen käytäntöhän on jälkikäytäntö, ja aika pitkälle jo yleensä paperit on sondeerattu siinä vaiheessa, kun ihmiset ovat voineet puuttua ympäristöön. Siinä mielessä, jos ajatellaan, mikä on kansalaisten mahdollisuus vaikuttaa, ja ennen kaikkea, mikä on kansalaisten näkemyksen tärkeys, väittäisin, että usein jollain tietyllä alueella olevilla ihmisillä on käytännöllisempi tuntemus siitä, mikä on hyvää siinä ympäristössä, mikä on mahdollisesti huonoa, jota pitäisi muuttaa. Jos ajatellaan koko kaavoitusfilosofiaamme, tulevaisuudessahan kaavoitus tulee painottumaan yhä enemmän täydennysrakentamiseen tai jo olemassa olevien alueiden lisärakentamiseen. Siinä mielessä tämä lainsäädäntö on ollut erittäin tärkeätä uudistaa ja kehittää.

Ed. Tuomioja otti kantaa valitustieasian muuttumiseen. Myönnän, että silloin kun olin siinä toimikunnassa, joka valmisteli tätä lakiesitystä, tämä oli myös minulle yksi vaikeimmista kohdista lain suhteen. Se, miksi kuitenkin katsoin, että valitustien muuttaminen on tärkeää, perustuu useampaankin näkökantaan.

Ensimmäisenä näkökantana haluaisin nostaa

esille sen, että minusta on tärkeää, että ohjaava, neuvova ja valvova elin ei ole sama kuin se, joka lopullisen päätöksen tekee. Minä näen, että nyt ympäristöministeriön ja ympäristökeskusten mahdollisuus antaa ohjeita, seurata ja puuttua kaavoitustehtäviin ja yleensäkin laajemmin maankäyttöön paranee siinä mielessä, että ne eivät tavallaan ole jääviä, koska nyt on erillinen lakitie, jossa kiistakysymykset ratkaistaan.

Toinen mielestäni erittäin tärkeä asia tässä on se, että verrattuna viime metreillä kaadettuun lakiin tämän osalta kaavoituksen sisältömääritykset ja yleensäkin erilaisen ympäristön kohtelu on aivan eri tavalla kirjattu kuin aikaisemmin. Tässä on todella pyritty määrittelemään se, mitä vaaditaan hyvältä kaavoitukselta ja minkälaista on hyvä ympäristö. Voimakkaasti läpikäyvänä tässä on myös kestävän kehityksen vaatimus, joka näkee sillä tavalla, että yksikään sukupolvi ei ole se ainoa sukupolvi, jonka pitäisi toteuttaa se ympäristö, vaan meidän pitäisi nähdä ympäristö ja rakentaminen jatkuvana prosessina, johon jokaisella sukupolvella on tietynlainen oikeus jättää omat kädenjälkensä.

Kolmantena tärkeänä asiana ja perusteluna sille, että muutos voitiin tehdä, on nimenomaan kansalaisten vaikutusmahdollisuuksien paraneminen jo alkuvaiheessa ja myös se, että järjestöjen osuus on mahdollisuus ottaa huomioon. Meillähän on hyvin aktiivisesti toimivia erilaisia esimerkiksi omakotiyhdistyksiä, ympäristöpuolella pyöriviä liikkeitä jne. Myös poliittiset liikkeet ovat sellaisia, jotka ovat kiinnostuneita oman asuinalueensa kaavoituksesta. Myös tällaista voimavaraa ja asiantuntemusta saadaan käyttöön.

Vielä on perusteena tässä, että tosiaan ihmiset usein sotkevat hallinto-oikeuden siviili- ja rikosoikeusprosesseihin. Näiden toimintatapa ja kulttuurihan ovat hyvin erilaiset. Meillä erityisesti korkeimman hallinto-oikeuden presidentti Hallberg korosti valiokunnassa sitä, että tietyllä tavalla meidän nykyinen järjestelmämme on ollut lainvastainen ja nyt uusi järjestelmä siirtää meidät oikeastaan siihen, että tämä on myös eurooppalaisittain, Euroopan neuvoston säädöksien mukaisesti hyväksyttävissä oleva. Sitä voi tietysti vähätellä sillä perusteella, että pappi puhuu omasta asiastaan, mutta pidän kuitenkin hänen perusteluitaan, miten hän valiokunnassa ne esitti, erittäin tärkeinä.

Vielä perusteista: Jos kunta on päättänyt kaavasta ja siitä ei kukaan valita, suurin osa kaavoistahan on tällaisia, niin ne pysyvät ja asia on hoidettu. Uskon tämän nopeuttavan käsittelyä. Sellaisia, joista tehdään valitusprosessi, on kuitenkin erittäin pieni määrä, esimerkiksi valituksen kautta ympäristöministeriöön tulleita asioita, ja niistäkin on erittäin pieni osuus sellaisia, joista on seurannut, että täytyy tehdä muutoksia eli kaava palautettu uudestaan kunnille käsiteltäväksi. Täytyy muistaa tämä tekijä.

Sitten vielä asiasta, mikä vaikuttaa tämän onnistumiseen, miten se tulee toimimaan. On selvää, että erittäin voimakasta huomiota on jatkossa kiinnitettävä sekä ympäristökeskusten että hallinto-oikeuksien henkilökuntaan sekä siihen, minkälaista asiantuntemusta niissä on ja minkälaista asiantuntemusta ne voivat mahdollisesti ulkopuolelta hankkia. Tämän lain valmistelun yhteydessä meille kerrottiin valiokunnassa, että tarkoitus on jatkossa muun muassa siirtää ympäristöministeriöstä henkilökuntaa ympäristökeskuksiin. Samoin valiokunta on tässä kokonaisuudessaan ottanut kantaa siihen, että on toki seurattava, miten asia lähtee käytännössä toimimaan, jo ihan siltäkin perusteelta, tekevätkö eri ympäristökeskukset erilaisia päätöksiä.

Käsittelyn aikana on noussut esille myös keskustelu siitä, että Helsinki pitäisi käsitellä eri tavalla kuin muut kunnat eli että Helsinki olisi pysynyt suoraan ympäristöministeriön alaisena ja muiden osuus olisi mennyt toista kautta. Minusta olisi onnetonta, jos tehdään erilaista lainsäädäntöä eri puolille maata, kun kuitenkin on kyseessä sama asia. Minä sanoisin, että tässä on sekä Helsingille, pääkaupunkiseudun kunnille että maakuntakeskuksille myös erinomainen tilaus. Tämä painottaa ja mahdollistaa kuntien yhteisten yleiskaavojen tekemistä, ja sanonkin, että oikeastaan jatkossa pääkaupunkiseudun tulisikin käyttää voimavaroja siihen, että katsotaan, mikä on järkevää kaavoituspolitiikkaa, minne tehdään asuntoja, minne tehdään työpaikkoja ja miten järjestetään kulkuyhteydet, missä on mahdollisia erilaisia palveluja, siis tämmöinen yhteistyön painotus. Kun tähän asti kunnat ovat kisailleet keskenään siitä, kuka on suurin, kaunein tai rikkain, niin siitä on ollut erittäin huonoja tuloksia ja eriarvoisuutta eri kuntien kesken, mikä erityisesti pääkaupunkiseudulla vaikeuttaa monia asioita.

Arvoisa puhemies! Tämä oli niitä pohdintoja, mitä minulla oli valitustien siirtymästä.

Lopuksi haluaisin ottaa kantaa ed. M. Kosken esittämään asiaan eli että rantarakentamisen poikkeusluvat siirtyisivät kuntiin. Ed. Aittoniemihän tosiaan perusteli, mihin se johtaisi. Toi-

sekseen tämmöinen menetelmä johtaisi täydelliseen korvausautomaattiin, koska ainahan sitten haettaisiin poikkeusluvat ja kun ei niitä saataisi, niin aina kuuluisi yhteiskunnan maksaa näistä asioista.

Tässä on kuitenkin menetelmät, millä tavalla näitä korvauksia voidaan saada. Haluan muistuttaa myös siitä, että korkein hallinto-oikeushan katsoo, että usein nämä ratkaisut ovat niin erilaisia ja tyypiltään poikkeavia, että on parastakin, kun niiden ratkaisut ovat jatkossakin aina korkeimmassa hallinto-oikeudessa. On muistettava, että myös luonnonsuojelulain kautta tulee korvauksia, joskin se on todella monimutkainen tie ja varmasti on ajan kanssa katsottava uudelta pohjalta sitä, millä tavalla korvauksen määrittely tapahtuu eli mikä laki menee minkin lain edelle.

Arvoisa puhemies! Loppuyhteenvetona kuitenkin totean, että vaikka tietysti aina uuden käytännön käyttöönottaminen on vaikeata ja tuo omia solmujaan, kyllä uskon, että tämän lain kanssa voidaan hyvin elää. Ainakin niissä kuulemisissa, mitä täällä oli, yli 90-prosenttisesti lain uusia näkökantoja on painotettu ja pidetty hyvinä.

Ed. V ä i s t ö : Arvoisa puhemies! Varmaan tämän lainsäädännön kanssa voi elää, mutta toki tähän liittyy sellaisia kohtia, jotka soveltamisvaiheessa voivat tuottaa ongelmia. On myös selvää, että koko maan ja kaikkien maanomistajien osalta ratkaisut eivät täytä niitä tasapuolisuusvaatimuksia, joita hyvältä hallinnolta ja lainsäädännöltä tulee edellyttää.

Me, arvoisa puhemies, keskustassa arvioimme, että kunnat kykenevät ottamaan oikealla tavalla huomioon poikkeuslupien myöntämispäätöksissään kokonaisuuden edun. Kunnallinen päätöksenteko on avointa ja kansanvaltaista. Mielestäni rantarakentamisen poikkeuslupien myöntämismahdollisuuden tulisi olla kunnilla siitäkin syystä, että paikalliset olot, elinkeinojen kehittäminen ja matkailuelinkeinon kehittäminen erityisesti nähdään siellä parhaiten. Kysymys liittyy myös palvelurakenteen säilymiseen. Kesäasutus ja matkailuelinkeino monilla alueilla ovat erittäin tärkeitä palvelujen säilymistä ajatellen.

Siitä syystä hallintovaliokunnan eriävässäkin mielipiteessä me arvioimme, että tämän poikkeuslupamenettelyn olisi tullut ratketa kunnissa.

Toinen kysymys liittyy näiden Natura-alueiden korvausmenettelyyn, johon keskustan vastalauseen lausumaehdotus minusta oikein kohdistuu. On tärkeää, että ne menetykset korvataan todella kaikille oikeudenmukaisesti, ja se olisi tullut ottaa tähän lainsäädäntöön.

Ympäristöministeri H a a v i s t o : Arvoisa puhemies! Haluan vielä lyhyesti puuttua rantarakentamiskysymykseen, jota ed. M. Koski ja ed. Väistö ovat tässä keskustelussa painottaneet ilmaisten pettymystään siitä, miksi kunnille ei siirry rantarakentamisen poikkeuslupamenettely.

Sanotaan näin, että tämä on hyvin tarkkaan harkittu. Tietysti jo siinä vaiheessa, kun luonnonsuojelulakia uudistettiin, tehtiin tätä koskeva järjestely sellaiseksi, että alueellisissa ympäristökeskuksissa käsitellään rantarakentamisen poikkeusluvat, ja mielestäni varsinkin tässä vaiheessa, jossa uusia vaatimuksia rantarakentamiselle, uusia kaavoitusvaatimuksia rantakaavan muodossa on tullut niille rannoille, joille on rakentamispaineita, on hyvin tärkeää, että ympäristökeskuksittain pelisäännöt ovat samanlaisia ja alueittain voidaan katsella tätä kokonaisuutena. Niin kuin tiedämme, järvialueet ulottuvat kuntien rajojen ylitse pitkälti, yhdellä järvialueella on monta eri kuntaa, ja silloin ympäristökeskukset joidenkin isompien kokonaisuuksien osalta voivat katsoa, mikä on koko rantarakentamispaine alueella, miten kaavoituskysymyksiin ja poikkeuslupiin suhtaudutaan. Jos mitään erityisiä paineita ei ole, näissä tapauksissahan poikkeuslupajärjestelykin on helpompi. Silloin kun rakentamispainetta on, edellytetään alueen laajempaa kaavoitusta.

Mielestäni tämä on hyvin synkronissa sen kanssa, että rantojensuojeluohjelmassa aikanaan ja nyt Natura-ohjelmassa on kuitenkin pyritty jättämään rakentamatonta rantaa Suomeen sekä virkistys- että luonnonsuojelusyistä. Rantakaavoituksen yhteydessä pyritään myös katsomaan yleiset virkistyspaikat niin, että venepaikka tai uimaranta sekä veneilijöiden, kalastajien ja muiden pääsy rantaan olisi aina olemassa, että rantoja ei Suomessa rakennettaisi sillä tavalla täyteen, että virkistysmahdollisuudet ja jokamiehenoikeudet tässä heikkenisivät. Mielestäni tässä on hyvin tärkeä yleinen intressi, jota voidaan ympäristökeskuksittain ja tämän lain kanssa laajemminkin katsoa.

Otan esiin myöskin sen kokemuksen, joka Natura-prosessista kuntien kanssa saatiin, että kunnat, silloin kun luonnonsuojeluasioista puhutaan, hyvin helposti saattavat ottaa sellaisen linjan, että luonnonsuojelu on hyvä asia mutta se ei sovi tänne meille päin. Maanomistajat tietysti

vastustavat, ja silloin kunnille helpoin ratkaisu joissain tapauksissa saattaa olla, että kunta toimii maanomistajien äänitorvena näissä asioissa. Yhteiskunnan täytyy kuitenkin voida katsoa kuntarajoja laajemmin luonnonsuojeluintressejä ja kaavoitusratkaisuja, ja sen vuoksi rantarakentaminen luonnonsuojelu- ja virkistyskysymyksenä on ympäristökeskusten tasolla.

Ed. K a u t t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy sanoa, että minun on erittäin vaikea ymmärtää ed. Väistönkin esille ottamaa pelottelupolitiikkaa, ikään kuin rakentaminen rannoille nyt loppuisi. Vähän samaan tapaan on väitetty, että nyt ei mukamas suurmyymälöitä enää syntyisi, koska vaaditaan parempia perusteluita ja selvityksiä ennen kuin se on mahdollista. Toisekseen haluaisin muistuttaa, kun hän kovasti peräsi maanomistajien tasavertaisuutta, että oikeastaan tämä nykyinen menettely on lähtenytkin siitä, että maanomistajat eivät ole tasavertaisia. Kunnissa on annettu jollekin tietylle maanomistajalle mahdollisuus lyödä rantansa rahoiksi ja viereinen maanomistaja on jäänyt nuolemaan näppejään, koska ei enää sitten voida toteuttaa niitä. Asialla voi olla monta puolta.

Ed. M. K o s k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan puuttua ministeri Haaviston olettamukseen siitä, että maanomistajat aina vastustavat suojelua ja kunnat lähtisivät maanomistajien äänitorvena tukemaan suojelun vastustamista. Näin ei ole. Suomalainen maanomistaja hyväksyy suojelemisen. Suomalainen maaseudun asukas hyväksyy suojelemisen, kun siitä pystytään sopimaan ja kun se valta on myöskin siellä alueella. Mutta suojeleminen on vieras asia silloin, kun suojelijat tulevat muualta ja alkavat määrittää maanomistusoikeuksia kuulematta maanomistajaa.

Mielestäni Naturassa menettely meni väärin päin. Lähdettiin siitä, että perustettiin Natura-alue, ei ratkaistu niitä kiistoja, joita siellä on olemassa, ja nyt jälkikäteen pyritään löytämään korvausjärjestelmä, jolla korvataan menetyksiä, mitä maanomistajille on tullut. Tämä on mielestäni väärää politiikkaa. On lähdettävä siitä, että alueen ihmisiä on kuunneltava, maanomistajia on kuunneltava, ja pyrittävä löytämään sopimus näissä asioissa, joitten pohjalta suojelun osalta edetään. Mielestäni Natura-korvausjärjestelmän luominen tällä tavalla jälkikäteen on aika suuri epäkohta, jossa puututaan omistusoikeuteen, mutta korvauksista ja järjestelmistä ei ole sovittu.

Ed. V ä i s t ö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varmaan on yksittäisiä tapauksia, joihin ed. Kautto viittasi, että ranta on lyöty rahoiksi ja muut alueen rannanomistajat ovat jääneet rakentamislupia vaille. Väitän kuitenkin, että paljon enemmän rahaksilyöntejä on tapahtunut taajamissa, suurissa keskuksissa, kaupungeissa. Siellä todella on liikkunut, niin kuin hyvin tiedämme, suuria rahoja, ja tälläkin hetkellä liikkuu. (Ed. Kautto: Leikataan maan arvonnousua, kyllä se minulle sopii!) Mielestäni perinteinen lähtökohta rannanomistajien osalta, paikallisten asukkaiden osalta on ollut se, että on otettu huomioon sen alueen, sen kylän, sen rannan muidenkin käyttäjien tarpeet. Mielestäni jos olisi tässäkin asiasssa lähdetty ajattelemaan tältä näkökohdalta, että olisi kuultu ja kuultaisiin alueen ihmisiä, niin kuin Natura-prosessissa olisi tullut tehdä, ja yhdessä sopien ja neuvotellen edetty Natura-ratkaisussakin eteenpäin, niin varmasti parempaan tulokseen olisi päästy. Menettelytapana se, että mennään kertomaan ihmisille mitä teidän rauhaanne kuuluu, kyllä herättää herkästi vastustusta.

Edelleenkin uskon, että jos poikkeuslupien myöntäminen rantarakentamisenkin osalta olisi kunnissa, se olisi yhtä lailla oikeudenmukaista kuin nykyinenkin ympäristökeskusten menettely, joiden välillä on aika lailla eroavuutta. Nyt pitääkin tarkkaan seurata, miten tämä lainsäädäntö ja hallintoratkaisut lähtevät etenemään.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa herra puhemies! On hyvin tärkeätä pitää mielessä ja myöskin painottaa sitä, että lain yleiset tavoitteet, alueiden käytön ja suunnittelun tavoitteet, joita ed. Tuomioja kutsui kukkaislauseiksi, on yksimielisesti hyväksytty eikä niitä ole tässä talossa kertaakaan kritisoitu. Ne ovat hyvin tärkeitä asioita. Ne eivät ole vain muoto- tai kukkaiskieltä, vaan mielestäni ne on tarkoitettu nimenomaan koko lainsäädännön ohjaamiseksi ja myös, arvoisat edustajat, valitustilanteessa huomioon otettaviksi. Niitä ei pidä ohittaa siinä tilanteessa.

Ed. Väistö puhui asian seuraamisesta. Olen aivan samaa mieltä. Tulee seurata, miten hallinto-oikeudet lakia soveltavat, miten pystytään siirtämään yleiset tavoitteet nimenomaan sisältöihin ja prosesseihin. Se on tärkeää.

Haluan vielä kertaalleen alleviivata sitä, että lakiesitys on kaiken kaikkiaan niin rakennettu,

että koko prosessin painopiste on alussa. Sen vuoksi ihmisten on oltava liikkeellä, tiedettävä. Tämä tuo myös vastuuta kunnille ja kuntien tiedottamiselle.

Tietenkään ongelmia ei ole pois pyyhitty, eikä niitä voida pyyhkiä millään esityksellä sinänsä pois. Mutta 30 vuotta — kesäkuussa tulee se täyteen — tätä uudistustyötä on yritetty. Nyt se on toteutumassa. Tänään se toteutuu. Tältä näkökulmalta voidaan katsoa, että eteenpäin joka tapauksessa mennään.

Ongelmia on: valitusoikeus ja kaavojen vahvistamiseen liittyvät asiat, joihin ed. Tuomioja viittasi. Vielä vahvistamisesta ja siitä, mikä on oikea paikka: alueelliset ympäristökeskukset eivät tähänkään saakka ole todella toimineet ilman kritiikkiä. Otan kotikaupungistani Kotkasta esimerkiksi vain sen, että siellä dioksiinipitoisten ruoppausmassojen läjitykselle alueellinen ympäristökeskus antoi oikeuden, ja oikeuden perusta on taloudellinen. On katsottu kyseessä olevan niin suuret taloudelliset arvot, että tällainen ympäristön kannalta, asukkaiden kannalta, terveyden kannalta varsin kyseenalainen läjityslupa on annettu. Tämä on lupakäytäntöä, mutta ympäristökeskuksen linjaus tässä tapauksessa oli taloudellisuuteen ja rahaan liittyvä.

Kaiken kaikkiaan, puhemies, kansalaisjärjestöjen merkitys on tärkeätä, niille uusi laki antaa enemmän mahdollisuuksia kuin nykyinen, ja sitä sopii myös täällä painottaa.

Ed. P o l v i : Herra puhemies! Käsittelyssä olevaa rakennuslainsäädännön kokonaisuudistusta on tähän mennessä käytetyissä puheenvuoroissa käsitelty verrattain perusteellisesti ja laajasti eri näkökulmista, ehkä kuitenkin useimmat puheenvuoron käyttäjät itselle hyvin läheisestä taustasta ja näkemyksistä johtuen ovat arvioineet sitä eri tavalla.

Varsinkin ensimmäisen ja toisen käsittelyn aikana lueteltiin esimerkkejä useista kunnista ja niiden tekemistä ratkaisuista, jotka tietenkin on tehty nyt voimassa olevan lainsäädännön aikana. Siinä ilmeni monia ongelmia, joita todettiin. En usko, että kaikki ongelmat poistuvat myöskään tämän lainsäädännön myötä, maankäytön suunnitteluun ja maan käyttöön liittyy yksinkertaisesti niin suuria taloudellisia ja myös monia muita intressejä, ja ne eivät suinkaan ole yhden suuntaisia. Tämä lainsäädäntö kuitenkin määrätyiltä osin yksinkertaistaa ja selkeyttää menettelytapoja, ja minusta se on tärkeää.

Yhtenä keskeisenä periaatteena on se, että järjestellään uudelleen valtion ja kuntien välistä toimivaltaa kaavoituksessa ja laajemmin maankäytön järjestämisessä. Lähtökohtanahan on lisätä kuntien itsenäistä ratkaisuvaltaa kaavoitusta ja rakentamista koskevissa asioissa eli vahvistaa kunnallista itsehallintoa. Minusta se on aivan oikea periaate.

Minusta ne, jotka arvostavat kunnallista itsehallintoa, luottavat sen asianmukaiseen toimintaa, voivat pitää uudistusta oikean suuntaisena. Osa näyttää kuitenkin luottavan valtion viranomaisten kaikkivoipaisuuteen ja näkee ehkä uhkana, että yksityiskohtainen ohjausvalta vähenee. Itse kuitenkin pidän kuntien päätösvallan lisäämistä tässä aivan oikeana suuntana.

On toki selvää, että maankäyttöä koskevaan päätöksentekoon kunnissa liittyy monia ongelmia. Tietyt naapuruus-, tuttavuus- ja muut verkostot voivat vaikeuttaa kaavoitus- ja myös lupa-asioissa objektiivista harkintaa. Yleiset intressit voivat jäädä taka-alalle yksityisten etujen taakse. Niin asia on minusta tällä hetkellä, eikä tämä lainsäädäntökään sitä miksikään voi muuttaa. Näin arvioin asian.

Rantarakentamisen poikkeuslupamenettelyn säilyttäminen käytännössä nykyisellään on minusta perusteltua. Niihin poikkeuslupakysymyksiin liittyy useasti verrattain suuria yksittäisiä intressejä, joissa kokonaisuus unohtuu. Sen vuoksi niiden käsittely kunnasta etäämmällä on minusta perusteltua.

Kuntien ja valtion välisen toimivallanjaon muutoksen ohella muutoksenhakujärjestelmän uudistaminen on tietenkin merkittävä periaatteellinen ratkaisu. Esitykseen liittyy myös muita vähintään yhtä tärkeitä periaatteellisia ratkaisuja. Yhtenä sellaisena kai on syytä mainita laissa jo ilmaistu tavoite kehittää maankäytön suunnitteluprosessia entistä vuorovaikutteisemmaksi ja painottumista entistä lähemmäksi kuntalaisia eli sille tasolle, jolla vuorovaikutus on luontevasti järjestettävissä ja johon myös päätösten vaikutukset pääosin kohdistuvat. Aidon vuorovaikutussuhteen aikaansaaminen tietenkin edellyttää avointa ja kaikkien osapuolten yhteistoimintaa ja tiedotuksen parantamista ja lisäämistä nykytilanteeseen verrattuna.

Toinen periaatteellisesti merkittävä muutos nykyiseen verrattuna on maankäyttö- ja rakennuslakiehdotuksen 11 §:n nimenomainen säännös maankäyttösopimuksista. Vaikka sopimuksia on tähänkin mennessä tehty, on niiden oikeudellinen perusta sinänsä ollut jonkin verran kyseenalainen tai ainakin epämääräinen. Maan-

käyttösopimuksilla ei kuitenkaan voida sivuuttaa kaavoitukselle maankäyttö- ja rakennuslaissa asetettuja tavoitteita eikä myöskään niiden sisältövaatimuksia, eikä niillä myöskään tule voida rajoittaa kunnan myöhempää päätösvaltaa kaavoitusasioissa. Vaikka nimenomainen säännös mahdollistaakin ne, se ei kuitenkaan poista niihin liittyviä ongelmia, joita on ollut niin voimassa olevan lainsäädännön aikana kuin ilmeisesti tämänkin voimaan tultua jää. Ympäristövaliokunnan mietintöön sisältyvä lausumaehdotus, jossa edellytetään mainitun asian selvittämistä ja mahdollisesti tarvittavan lakiehdotuksen pikaista antamista eduskunnalle, on vähintäänkin perusteltu.

Kolmas periaatteellisesti tärkeä valinta on suurmyymälöiden sijoittamisen ohjaus, jota on jo useassa aikaisemmassa puheenvuorossa käsitelty. Yli 2 000 kerrosneliömetrin suuruista vähittäiskaupan myymälää ei saa sijoittaa keskustoiminnoille tarkoitetun alueen ulkopuolelle, ellei alue tule asemakaavassa erityisesti osoitettua sellaiseen tarkoitukseen. Minusta säännös on aivan oikein ja hyvin perusteltu. Sehän ei estä suurempien yksikköjen rakentamista, jos hanke on yhdyskuntarakenteellisesti perusteltu eikä sillä vaikeuteta toisaalla palvelujen saamista. Edellytyksenä tietenkin on, että silloin alue on kaavoitettava kyseiseen tarkoitukseen, niin kuin yhdyskunnan järkevä ja suunnitelmallinen rakentaminen yleensäkin edellyttää.

Valitustien muuttaminen, jota useissakin viime puheenvuoroissa on käsitelty, ei minusta ole niin merkittävä muutos nykytilanteeseen verrattuna. Pääsääntöisesti kuitenkin juristit eri tasoilla niin käsittelevät valituksia kuin myös niitä laativat, enkä usko, että se asetelma miksikään muuttuu. Ympäristökeskuksille jää tietty ohjantavalta, aloitevalta, eli siinä mielessä sen vaikutus on käytettävissä. Minulle ei yksiselitteisesti auennut se kritiikki, mitä ed. Tuomioja esitti puheenvuorossaan.

Jos näitä muutoksia verrataan nykytilanteeseen, rakennuslupavalitukset on käsitellyt viimeisenä oikeusasteena kaikissa tapauksissa korkein hallinto-oikeus, näinhän se on pitkään ollut. Kun uudessa laissa kuitenkin on määritelty kaavoituksen tavoitteet ja rakentamista koskevat säännökset entistä tarkemmin, minusta mitään muuta periaatetta ei voi olla valitusasioiden käsittelyssä kuin juridinen peruste. Muussa tapauksessahan ollaan lähellä mielivaltaa. Jos tehdään tarkoituksenmukaisuusratkaisuja, se riippuu aina pelkästään arvioijasta. Toisaalta tähän mennessäkin, vaikka alistusviranomaisia on ollut, lopulliset ratkaisut on aina tehty juridisin perustein. Siinä mielessä en näe niin merkittävää muutosta enkä heikennystä tässä laissa.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Väistö totesi erään puheenvuoronsa aluksi, että tämän lain kanssa on kohta pakko elää. Niin totta vie se on, ja silloin on toivottava, että se on tähän tilanteeseen mahdollisimman hyvä.

Ed. Väistö totesi niin ikään, että erityisenä ongelmana on ollut se, että asukkaita, ihmisiä ei ole kuultu. Nyt ollaan luomassa sellainen lainsäädäntö, jossa lähdetään eräänlaisesta perustavaa laatua olevasta kuulemisjärjestelmästä, suoranaisesta osallistumisjärjestelmästä. Minusta näistä lähtökohdista tämä on varsin kaunis ja ihanteellinen. Minusta tämä on yli-ihanteellinen. Ihmiset yksinkertaisesti vain eivät ole näin hyviä.

Osoituksena siitä, että ihmiset eivät ole näin hyviä, ovat Suomen keskustan edustajien käyttämät puheenvuorot, joissa ydinajatuksena, joka viedään kohta äänestykseen, on se, että halutaan luoda korvausautomaatti, joka on lähes rajaton. Sehän tarkoittaa sitä, että arvotetaan omistukseen liittyvät kytkennät yli kaiken muun niin, että yhteiskunta on tavallaan yhdyskuntasuunnittelun kannalta omistuksen armoilla. Tämä asia on periaatteessa ratkennut tähän. Minä olisin halunnut vähän toisenlaisen mallin, mutta eipä tälle nyt enää mitään voi.

Ed. M. K o s k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan oikaista ed. Pulliaisen käsitystä. Nythän on kysymys Natura-alueitten korvaamisesta rakennuslain kautta, jotka ovat ranta-alueita, joilla on olemassa rakennusoikeutta. Ei kyse ole suinkaan mistään automaatista vaan päätetystä asiasta. Natura-alueet on esitetty Euroopan unionille, siellä on olemassa alueita, jotka ovat ranta-alueita, ja niitten korvausmenettelystä jälkikäteen on kysymys eikä mielestäni mistään automaatista.

Ed. P u l l i a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuitenkin juuri näin on, että siinä on arvotettu asiat juuri niin kuin äsken kuvasin ja silloin, kun se siirtyy 60 prosenttiin Suomen kuntia, joissa nykyisellään Suomen keskusta on ehdottomana yksinkertaisena enemmistönä, se tulee käyttämään valtaa tämän mallin mukaisesti, jonka se on meille täällä julkistanut.

Ed. M. Koski (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edelleen haluan korostaa sitä, että meillä on olemassa maanomistusoikeus ja perustuslaki, joka suojaa tätä omistusoikeutta, ja sen yli ei mielestäni pidä mennä. Silloin on lähdettävä siitä, että tämä on myös tosiasia, joka täytyy lainsäädännössä ottaa huomioon.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime metreillä tullaan asian ytimeen. Tämän jälkeen arvioidaan tätä lainsäädäntöä nollaruutuun nähden. Se nollaruutu ei ole suomalaisessa yhteiskunnassa, vaan se on Yhdysvalloissa, yhtenä malliesimerkkinä, missä yhdyskuntarakenne on niin surkea kuin se teoreettisesti katsoen voi olla. Enpä sitten maalaile enemmän piruja seinälle.

Ed. Pykäläinen: Arvoisa herra puhemies! Rakennuslain uudistamisen pitkä ja värikäs taival on kohta kuljettu loppuun. 30-vuotinen sota päättyy, jos ei rauhaan, niin ainakin välirauhaan. Minulle tietysti vihreänä on mieluista, että onnistuminen personoituu ministeri Haavistoon. Koen siinä symboliikkaa tulevaisuuteen. Uudistus on rakennettu kansalaisyhteiskunnan arvopohjalle. Se on ennenkuulumatonta asiassa, johon on totuttu liittämään kunnallispoliittisen suhmuroinnin pahimmat esimerkit. Mahdoton on tullut mahdolliseksi, kun vetovastuu tässä asiassa on ollut ensimmäisen kerran etujärjestöjen kauko-ohjauksessa olevien luokkapuolueiden ulkopuolella.

Tasapainoinen kokonaisratkaisu, niin kuin esitystä on kutsuttu, syntyy luottamuksesta. Edellisissä yrityksissä sitä ei ole ollut. Nyt leveä poliittinen yhteisymmärrys näyttää saattavan lain voimaan. Toivottavasti se on hyvä enne myös uudistuksen käytäntöön soveltamiselle. Se, mitä tapahtuu tästä eteenpäin, onkin puheenvuoroni varsinainen aihe. Ensiksi kuntien tilanteeseen.

Lakiuudistuksen tavoitteiden toteutuminen riippuu ratkaisevasti kuntien asenneilmastosta. Ottavatko ne ennakkoluulottomasti uuden lain haasteet vastaan vai pyrkivätkö vain sopeuttamaan vanhan kaavoitus- ja rakentamiskäytäntönsä uusiin puitteisiin, on tässä avainkysymys.

Tunnustan olevani lain valmistelijoita pessimistisempi. Kuntavallalle antautuminen erityisesti kaavoituksessa on hyppy tuntemattomaan. Kunnan ja valtion symbioosi maankäytön suunnittelussa on tukenut valtuustokautta pidemmälle ulottuvaa harkintaa kaavapäätöksissä. Tietoisuus siitä, että kaavaratkaisu joutuu myös kunnan ulkopuoliseen tarkasteluun, on tuonut ryhtiä ratkaisuihin. Nyt tuo yhteys katkeaa samaan aikaan, kun kunnat ovat minimoineet kaavoitus- ja rakennusvalvontaresurssinsa. Seurauksena voi pahimmillaan olla entistä enemmän sekoilua, jota häikäilemättömimmät liikemiehet ja kaavamonopolin taitajat — demarit, kokoomus ja maaseutukunnissa keskusta — käyttävät hyväkseen elinympäristön laadun kustannuksella. Seurauksena voi myös olla entistä pirstaleisempaa maankäyttöä, kun kunnanisät runnovat dynaamisen kehittämisen hurmoksessa teollisuustontteja ja markettien paikkoja taajamakuvan, maiseman tai luonnon arvoista piittaamatta.

Kunta — valtio-pakkoavioliitto kaava-asioissa on myös edesauttanut tasavertaisuuden toteutumista maan eri osissa. Paikallisista painotuksista huolimatta kansalainen on tähän saakka voinut olla verraten luottavainen siihen, että lakia tulkitaan suunnilleen samalla tavalla kaikkialla maassa. Miten käy nyt, kun käytäntöjen vertailuun ei ole enää kaava-alistuksiin perustuvaa mahdollisuutta?

On tärkeää, että lain voimaan saattamiseen liitetään toimia, joilla näitä uhkia voidaan torjua. Haluan erityisesti korostaa ympäristövaliokunnan ensimmäistä lausumaehdotusta lain yleisen toimivuuden seurannan järjestämisestä. Sen käynnistämisellä on kiire, kun kaupan suuryksikköjä koskevat pykälät tulevat voimaan jo maaliskuussa, mutta seuranta ei saa jäädä vain marketneliöiden listaamiseen tai muiden määrätietojen kokoamiseen. Lain tavoitteiden toteutumista pitää arvioida erityisesti demokratian toteutumisen sekä ympäristön kestävän kehityksen ja muiden laatuominaisuuksien kannalta. Seurannan täytyy tukea konkreettisesti kaavoituksen ohjausta ja valvontaa, joista ympäristökeskusten on jatkossakin kannettava aitoa vastuuta. Tehtävä ei tule olemaan helppo ja edellyttää onnistuakseen, että siihen suhtaudutaan alusta alkaen vakavasti.

Arvoisa herra puhemies! Vielä muutama sana uudistukseen liitetystä kansalaisnäkökulmasta. Lain läpimenolle on ollut ratkaisevaa, että säädöksissä korostetaan kansalaisten asemaa oman elinympäristönsä suunnittelussa. Laki turvaa jokaiselle uusia vaikutusmahdollisuuksia mutta tuo myös vastuuta. Viranomaistarkastuksen poistuessa kaavoituksen laatuvastuu jää kaavan laatijan ammattitaidon lisäksi vain kunnan päätöksentekokoneistolle ja kuntalaisille itselleen. Jotta tällainen laatuvastuu voisi toteutua, lain-

säädännön tueksi tarvitaan uusia työkaluja ja käytäntöjä. Niiden tekeminen ja käyttöönotto on oleellinen osa kansalaisten vaikutusmahdollisuuksien turvaamista.

Kaiken perustana tarvitaan tietoa mahdollisuuksista. Uuden lain tavoitteista ja periaatteista on tiedotettava tehokkaasti. On järjestettävä koulutusta niin kansalaisille, kuntien päättäjille kuin viranomaisillekin. Lain soveltamisesta on laadittava nopeasti vuorovaikutteista suunnittelua havainnollistavaa aineistoa.

Nykyinen kaavojen esitystekniikka on ammattilaisten välistä salakieltä. Kansalaiskeskustelu edellyttää kaavasuunnitelmilta nykyistä paljon suurempaa havainnollisuutta ja selkokielisyyttä. Sen ohella kuntalaisten ja päättäjien käyttöön on saatava oppaita ja esimerkkisuunnitelmia, joissa lain sisältöä konkretisoidaan. Jos sellaisten valmistelu ei ole vielä käynnistynyt, toimeen on ryhdyttävä viipymättä.

Kaavoituksen julkisuutta on lisättävä. On hyvä, että laki tarjoaa mahdollisuuden perinteistä kuulutusmenettelyä monipuolisemmalle tiedottamiselle ajankohtaisista hankkeista. Julkisuuden toteutumisessa medialla on kuitenkin vielä ratkaisevampi rooli. Omat kokemukseni toimittajien taidoista ja viitseliäisyydestä seurata monimutkaisia kaavaprosesseja eivät ole kovin hyviä. Tilanteen korjaamiseksi tarvitaan koulutusta. Ehkä lakiuudistus on sopiva kannustin sen hankkimiseksi.

Arvoisa herra puhemies! Lain onnistunut voimaan saattaminen edellyttää vielä paljon työtä. Jos siihen ei nyt satsata riittävästi, tulos voi kääntyä tavoitteitaan vastaan. Toivon hartaasti, että niin tapahtuu, jotta rakennuslakijuna ei pysähdy asemien välille.

Ed. K o r t e n i e m i : Herra puhemies! Usea edustaja on pitänyt hyvänä sitä, että rantarakentamisen poikkeusluvat myöntää edelleen ympäristökeskus. Olen tästä toista mieltä. Olen joutunut kansanedustajana näkemään sen, että ympäristökeskukset, joille poikkeuslupien myöntäminen esimerkiksi kesämökin rakentamiseen on nykyään annettu, toimivat koko lailla mielivaltaisesti. Olen monta kertaa joutunut toteamaan, miten siitä huolimatta, vaikka kunnan rakennustarkastaja, rakennusluvista päättävä lautakunta ja kunnanhallitus ovat puoltaneet poikkeusluvan myöntämistä eikä kukaan ole vastustanut tätä, ympäristökeskus armotta hylkää hakemuksen. Kaiken lisäksi ympäristökeskuksella näyttää olevan sellainen ylimääräinen viisaus, että se pystyy tekemään kielteisen päätöksen käymättä lainkaan paikalla. Siellä tehdään päätöksiä papereitten ääressä ja usein vanhentuneiden karttojen ja tietojen varassa.

Kielteisestä poikkeuslupapäätöksestä on voinut valittaa ympäristöministeriöön. Siellä eivät asiat ole oienneet, vaan ympäristökeskuksen päätös on yleensä vahvistettu. Tämä on luonnollista, sillä ympäristökeskukset noudattavat orjallisesti ministeriön ohjeita.

Valituskierros sen lisäksi että se on hyödytön, vie kohtuuttoman paljon aikaa. Yleensä valituksen käsittely ensin ympäristökeskuksessa ja sitten ympäristöministeriössä on kestänyt yhteensä yleensä vuodesta kahteen vuoteen. Tämä on kohtuutonta kansalaisten oikeusturvan kannalta. Perusteluksi tällaiselle viivyttelylle ei riitä henkilöstöpulaan vetoaminen. Kansalaisilla on oikeus saada asiansa käsitellyksi nopeammin.

Rakennuslain uudistuksen toivottiin korjaavan tämän epäkohdan, joka poikkeuslupien myöntämiseen nykyisin liittyy. Tätä keskustan edustajat ovat valiokunnassa pyrkineet ajamaan, niin kuin täällä on kerrottu. Hallituspuolueet valitettavasti estivät korjauksen valiokunnassa ja ajavat enemmistönsä turvin tahtonsa läpi. Tästä seuraa, että yhä edelleen säilyy ympäristöviranomaisten suoranainen mielivalta rantarakentamisen suhteen. Tämä on pettymys ei vain maanomistajille vaan niille kansalaisille, jotka haluaisivat pienen kesämökkinsä rakentaa suomalaiseen rantamaisemaan. He kunnioittavat ympäristöä ja osaavat kyllä antaa arvon maisemaarvoille. Valitettavasti lain pykälät antavat määräysvallan jossakin kaukana asuville viranomaisille, joiden yhteys kansaan on jo aikoja sitten katkennut.

Ed. L i n d q v i s t : Arvoisa herra puhemies! Rakennuslainsäädännön uudistaminen sisältää monia hyviä uudistuksia, mutta myös useita epäkohtia, joista keskustan vastalauseen perusteella on jo äänestetty edellisessä, toisessa käsittelyssä ja tullaan tässäkin käsittelyssä äänestämään.

Haluan kuitenkin puuttua ed. Pykäläisen käyttämään puheenvuoroon, kun hän tyrmäsi kaikki niin sanotut vanhat puolueet, kuinka huonosti nämä ovat näitä kysymyksiä hoitaneet. Hän luottaa juuri ympäristöministeriön linjaukseen. Itse en ole ollenkaan niin luottavainen. Esimerkiksi voin sanoa, että ympäristöministeriö ei ole osannut tyrmätä hanketta, jossa valtatie Lahden kaupungissa viedään asuntoalueiden halki, pohjavesialueiden alapuolelle ja myös asunto-

alueen alapuolelle kallioon. Nämä ovat kaikki niitä tekijöitä, joita alan asiantuntijat ovat kritisoineet. Silti ympäristöministeriö pyysi Lahden kaupunkia tekemään valtuustossa kolmannen kerran päätöksen, jossa kaupunki muutti, kuinka ollakaan, kokoomuksen pitämän ryhmäkokouksen jälkeen kantansa. Nyt kaupunki olisikin hyväksymässä tielinjauksen siihen.

Olemme erittäin pettyneitä, että ympäristöministeriö yleensä pyysi uutta lausuntoa, kun kaupunki oli kaksi kertaa vastustanut tätä hanketta. Jos vastaavalla tavalla ympäristöministeriö ja ympäristökeskukset ohjaavat tulevaisuudessa maankäyttöä ja -suunnittelua kaiken rakentamisen osalta, niin asukasyhdistyksillä ei ole tulevaisuudessakaan mitään sanavaltaa. 25 000 ihmistä asuu alueella ja kaikki asukasyhdistykset ovat vastustaneet tiehanketta. Silti sillä ei ole ollut mitään merkitystä ympäristöministeriölle, joten en olisi niin kovin luottavainen kuin edustajat Pykäläinen ja Pulliainen.

Ympäristöministeri H a a v i s t o : Arvoisa puhemies! Keskustelu menee kyllä aikamoisiin detaljeihin, mutta kun ed. Lindqvistin puheenvuorossa kaikki asiat olivat kääntyneet päälaelleen, minun on siihen pakko puuttua.

Kysymyksessähän on Lahden seudun seutukaava ja sitä koskeva käsittely. Tämä kaava tulee ympäristöministeriössä nykylain mukaan vahvistaa ja tässä asiassa, jos missä, kunnallinen päätöksenteko, kunnan ratkaisut, ovat avainasemassa. Nyt itsellenikin pettymykseksi täytyy sanoa, että viimeinen Lahden kaupungin ratkaisu oli sellainen, joka ei ehkä kaikkein tiukimpia ympäristönäkökohtia täytä. Liikenneministeriöllä tietääkseni on Lahden kaupungin enemmistön kanssa tästä asiasta sama näkemys, ja se on eri näkemys kuin, mikä on ollut ympäristöministeriöllä. Mutta tällaista se on, ed. Lindqvist.

Mutta jos sanotaan, että ympäristöministeriö on jollain tavalla vaatinut Lahden kaupunkia tekemään tällaisia ratkaisuja, se on jo paksua puhetta, ed. Lindqvist. Kunta tekee, kaupunki tekee ratkaisut omassa järjestyksessään, antaa lausunnot sillä tavalla kuin laki ne edellyttää, tekee niissä omat enemmistöpäätöksensä, ja sen jälkeen aivan nykylain mukaisesti kaavan vahvistusasia on ministeriössä ja kaikki varmasti tietävät, että silloin, kun valtioneuvoston piirissä tai ministeriöiden kesken on erilaisia näkemyksiä jonkin kaavan vahvistamisesta, asian viime kädessä käsittelee valtioneuvosto. Mistään kunnan mielipiteen manipuloinnista tässä ei ole kysymys.

Erikoisinta ehkä asiassa on, ed. Lindqvist, että luulen, että itse asiasta olen teidän kanssanne aivan samaa mieltä. Toinen tievaihtoehto on ympäristöllisesti parempi kuin toinen, joten tehdään yhdessä töitä sen paremman vaihtoehdon puolesta.

Ed. L i n d q v i s t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On totta, että tämä menee detaljeihin, mutta tämä on erittäin suuri ja periaatteellinen kysymys.

Lahden kaupungilla, kuten myös seutukaavalla, oli tästä valmiit lausunnot. Silti ympäristöministeriö pyysi vielä uuden lausunnon. Ja kuinka ollakaan, se oli aivan kuin tilauksesta juuri siihen, kun Lahden kaupungin eräät päättäjät ja virkamiehet halusivat ajaa tämän tiehankkeen, valtatien, asuntoalueiden halki määrätylle paikalle.

Ympäristöministeriö olisi voinut kunnioittaa Lahden kaupungin aiemmin tekemiä valtuuston päätöksiä ja antaa oman lausuntonsa, ettei tule missään tapauksessa hyväksymään tiehanketta. Eli se siitä ympäristöministeriön asukasystävyydestä!

Ed. P y k ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Lindqvistille kaksi asiaa: Totta kai luotan ministeriini, koska olemme yhteisessä koalitiohallituksessa ja meillä on aika pitkälle yhteinen arvopohja, jolta tätä vihreää politiikkaa teemme. Minusta on itsestäänselvää, että luotan siihen, että meidän oma ministerimme tekee kaiken mahdollisen ympäristön kestävyyden ja ihmisten hyvinvoinnin eteen lakiesityksiä ministeriössä antaessaan.

Toinen asia on tietysti yksittäinen Lahden kaupungin tapaus, jota lappeenrantalaisena en todellakaan tiedä, mutta viime kädessähän kaupunginvaltuustolla, jossa käsittääkseni myös ed. Lindqvist on jäsenenä, on päävastuu sitten paikallisesta kaavoituksesta. Ehkä se ei kuitenkaan ole ministeriö, joka päättää, millä tavalla Lahden kaupungin kaavoitusta hoidetaan.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! En vie eduskunnan aikaa pitkään, mutta pari asia.

Minä ihmettelen esimerkiksi ed. Pulliaisen näkemyksiä, jotka koskettelevat tätä keskustan vastalauseessa olevaa perustelulausumaa, jossa tivataan oikeudenmukaisia, alleviivaan oikeudenmukaisia, korvauksia Natura-ohjelman aiheuttamista menetyksistä. Ed. Pulliainen, joka on ainakin viiden tutkinnon mies — en tiedä, mitä

ne tutkinnot ovat, mutta hän on ehdottomasti viisas mies — tietää, että meillä on voimassa vielä perustuslaki, joka säätää omaisuudensuojan. Omaisuus, myös maaomaisuus, on arvotettu pitkälti sillä perusteella, minkälaiseen käyttöön se on sopivaa. Jos nyt sitten tapahtuu niin, että yhteiskunta puuttuu tuohon asiaan, ottaa sen tietyllä tavalla käyttöönsä, niin totta kai yhteiskunnalla on, jos perustuslait ovat vielä voimassa, velvollisuus maksaa siitä oikeudenmukainen korvaus, ei ylimääräistä, mutta oikeudenmukainen korvaus. Jos näin ei tapahdu ja jos tästä luovutaan, silloin täytyy perustuslakeja muuttaa.

Tämä ajattelutapa mielestäni sopii niin ruotsalaiselle kansanpuolueelle, vihreille kuin vasemmistolle, demareille ja kepullekin, että toimimme perustuslain mukaisesti. Jos näin ei toimita, maa on silloin anarkian vallassa. Näin minä asian näen ja minä en ymmärrä tällaisia arvosteluja.

Te vetositte amerikkalaiseen malliin, mutta minä en ymmärtänyt, mikä se amerikkalainen malli on. Amerikkalaisen mallin pitäisi olla oikeudenmukainen malli minun mielestäni. Minä pidän sitä hyvin oikeudenmukaisena maana, ainakin noin perusperiaatteiltaan. Olisi mukava kuulla, mikä se malli siellä on, joka sotii sitten tätä asiaa vastaan. Sotii tai ei, ei se meille suomalaisille kuulu.

Herra puhemies! Vielä eräs toinen asia. Oikeastaan se on vähän huvittava, mutta huvittava olen tietysti itsekin. Kun minä olen lukenut ympäristöministeriön ja ympäristökeskusten päätöksiä sellaisissa poikkeuslupa-asioissa, missä on kysymys siitä, että jossakin järven ranta-alueella jonkun tilan maalla, jossa on olemassa tietty rakennusoikeus siihen tilaan ja rantaviivaan ja muihin olosuhteisiin riippuen, ja siinä on vain yksi mahdollisuus enää rakentaa, mitään muuta mahdollisuutta ei ole, niin kun siitä haetaan poikkeuslupaa tai valitetaan, niin aina on sama vastaus siellä lopussa. Nyt saattaa olla, että pykälää en muista oikein, mutta sanotaan nyt esimerkkinä että rakennuslain 123 §:n mukaan perustellaan: koska kyseinen rakentaminen saattaa haitata kaavoitusta ja haitata alueen tarkoituksenmukaista käyttöä. Mitä kaavoitusta se haittaa, kun kukaan ei hae kaavaa vuorenvarmasti sille alueelle enää eikä siihen kenenkään kannata hakea? Eikä se haittaa tätä tarkoituksenmukaista maan käyttöä muuta kuin siltä osin, että siihen tulee se rakennus.

Eräs esimerkki on ympäristöministeriössä käsiteltävänä tällä hetkellä — hylätään tietenkin — tilanne, jossa 60-luvulla oli ostettu tontti järven rannalta, lohkaistu omaksi huvilatontiksensa mutta jätetty rakentamatta. Sen jälkeen siihen rantaan myönnettiin niin paljon tontteja, rakennuslupia, että kun tämä sitten aikanaan nyt 90-luvulla haki rakennuslupaa tontilleen, niin se juuri näillä perusteilla ympäristökeskuksessa hylättiin: koska saattaa haitata kaavoitusta.

Asiaa koskevaa tai tämän tyyppistä koskevaan kyselyyni ympäristöministeriö vastasi aikanaan, ei ollenkaan koskien tätä, minä en tiennyt tätä tapausta silloin lainkaan vielä, mutta siinä vastattiin, että ympäristöministeriö tietää näiden vanhojen tonttien ongelman ja pyrkii valitusteitse asiaa eteenpäin vietäessä kohtuullistamaan tilannetta sillä tavalla, että mikäli se on jotenkin mahdollista, niin tällaisille tonteille myönnettäisiin rakennuslupa poikkeuksellisesti, koska ne on ensimmäisinä lohkaistu sieltä, mutta jätetty rakennuslupa hakematta. No, tämä oli nyt toisenlainen asia. Tämä oli pieni asia, mutta tässäkin oli vastaus samanlainen: haittaa kaavoitusta.

Kun ympäristöministeriö ja ympäristökeskukset sekä hallintotuomioistuimet toivottavasti aikanaan antavat päätöksiä, niin jos sen verran syttyisi aivoissa, että annettaisiin vastaus, ei sillä tavalla mitä laissa suoraan lukee, vaan mikä on todellisuus, koska vaikka laissa näin lukisi, eihän se enää haittaa kaavoitusta, kun kukaan ei koskaan tule siihen kaavaa hakemaan. Hiukan järkeä näihin päätöksiin, ministeri Haavisto!

Ympäristöministeri H a a v i s t o : Puhemies! Kun ed. Aittoniemen puheenvuorossa tuli yleinen rantakaavoituksen perusteisiin liittyvä kysymys tai yleisiä kysymyksiä, ehkä sen verran siihen asiaan palaan, että on aivan totta, kuten täällä monet edustajat keskustelussa ovat sanoneet, että kun jotkut maanomistajat ovat ajan kuluessa lohkoneet tontteja, hankkineet rakennusoikeuksia, myyneet maita, rakentaneet rantansa täyteen huviloita, niin ensinnäkään maanomistajien välinen oikeudenmukaisuus ei välttämättä toteudu, kun kaikki eivät voi yhtä tiheään näitä tonttejaan rakentaa. Muutenhan järvenrannat täyttyisivät. On tullut jo joitakin tällaisia mökkislummeja. Esimerkkejä niistä löytyy monilta tahoilta.

Mikä on sitten periaate, millä tällaista tilannetta katsotaan? Palataan hieman historiaan. Kun ympäristöhallinto, ympäristökeskukset ja ministeriö, asiaa tarkastelee, se palaa hieman historiaan ja katsoo, kuinka paljon kustakin kantatilasta tai vanhemmasta tilasta on ranta-alueita käytetty ja lohkottu, kuinka paljon rakennusoi-

keuksia on myönnetty. Siinä tietysti tulee tällainen, voisi sanoa, uuden omistajan epäoikeudenmukainen kohtelu. Eihän hän voi tietää tai ei hän ajattele tonttia tai lohkottua osuutta hankkiessaan, mitä tapahtui 60-luvulla tai mitä tapahtui 70-luvulla tässä. Tämä on minusta kuitenkin ainoa järkevä tarkastelun pohja: katsotaan, kuinka paljon jostain tilakokonaisuudesta on näitä tehty. Voisin kertoa hyvin monia esimerkkejä, joissa uudesta omistajasta tilanne tuntuu hyvin epäoikeudenmukaiselta, mutta ne, jotka ovat siellä vähän pidempään maata omistaneet, tietävät hyvin, että maanomistajien oikeudenmukaisesta kohtelusta siinä on kysymys, kun kokonaistarkastelua suoritetaan.

Sitten kysymys siitä, mitä muita asioita tässä yhteydessä voidaan tarkastella. Kerroin jo sen, että tarkastellaan myös sitä, että säilyy vapaa kulku johonkin rantaan, veneellä pitää päästä rantautumaan, pitää olla uimapaikkoja, tämän tyyppisiä asioita. Ne ovat asioita, joita yksittäinen maanomistaja ei aina voi tarkastella, ei ehkä aina haluakaan tarkastella, mutta joita kaavoituksessa joudutaan katsomaan. Täytyy olla tällaista jokamiehenoikeuteenkin liittyvää vapaata rantaa. Rantoja ei saa slummiuttaa ja rakentaa täyteen. Nämä ovat intressejä, joita rantakaavoituksessa täytyy katsoa menemättä mihinkään yksityiskohtaan.

Siinä on siis järkeä, jota ed. Aittoniemi peräänkuulutti. Onko se samanlaista järkeä, kuin mitä hän haluaisi tässä käyttää? Se on poliittisten valintojen kysymys, ovatko jokamiehenoikeudet tärkeitä, ovatko jotkut vapaat ranta-alueet tärkeitä virkistyksen kannalta. Minusta ne ovat tärkeitä ja on hyvä, että kaavoitusta katsotaan tällä tavalla. Kyllä siinä järkeä on.

Ed. V e h k a o j a : Arvoisa puhemies! Haluaisin ed. Korteniemen käyttämän puheenvuoron johdosta todeta jotakin. Hän puhui rantarakentamisen poikkeusluvista ja ympäristökeskuksen toiminnasta niissä tapauksissa, joissa paikalliset päättäjät ovat puoltaneet näitä hakemuksia ja naapuritkin ilmeisesti suhtautuneet myötämielisesti ja joissa kuitenkin ympäristökeskus tekee kielteisiä päätöksiä. Asiathan eivät ole kovin yksinkertaisia. Täytyy muistaa, että meillä on myöskin olemassa hyvä veli -järjestelmä, jota vastaan täytyy olla olemassa säännöt. Kun sääntöjen mukaan ympäristökeskuskin varmaan toimii, ehkä kielteiset päätökset näissä tapauksissa ovat asettaneet vain järjestykseen hyvä veli -asiaa paikallisella tasolla.

Sen sijaan olisin halunnut kiinnittää huomiota ympäristökeskuksen toiseen tapaan toimia. Se on viivytteleminen näiden asioiden päättämisen yhteydessä. Sellaisissakin tapauksissa, joissa heti päätöstä sinne vietäessä sanotaan, että tämä on selvä juttu, vuoden viivyttely vedoten johonkin jonoon on hävytön asia. Mielestäni toimintamallia pitäisi silloin muuttaa siihen suuntaan, että selvät jutut leimataan paluupostissa selviksi jutuiksi ja rakentamistoiminta pystyy jatkumaan. Nämä tapauksethan usein liittyvät hyvin tunnettuihin tapauksiin, joissa paikalliset asiat tunnetaan erittäin hyvin. Siinä mielessä ne on tutkittu kenties jo moneen kertaan muiden hakemusten yhteyksissä, eli päätökset pitää tällaisissa saada heti, kun kerran viranomainen on etukäteen suullisestikin sitä mieltä.

Arvoisa puhemies! En ajatellut tulla puhujakorokkeelle, mutta olisin halunnut myöskin ed. Lindqvistin puheenvuoroa hieman kommentoida. Entisenä valtion virkamiehenä haluan sanoa, että myöskin virkamieshallinnossa on hyvä veli -järjestelmää, joka kukkii tilaustyönä pyydettyjen lausuntojen muodossa. Vaikea uskoa, että tässä tilanne olisi paljonkaan muuttunut.

Sanoisin ed. Aittoniemen puheenvuoron johdosta vielä sen, että päätökset, joiden ajatellaan pysyvän voimassa, on perusteltava lain sanoin ja fraasein. Itse asiassa se on ainoa keino, millä voidaan ne pitää voimassa.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa herra puhemies! Hiukan ed. Pykäläisen puheenvuoroon mietintää siihen suuntaan, miten yleensä olemme päässeet nyt kuitenkin tähän tilanteeseen, että olemme hyväksymässä hallituksen esityksen n:o 101. Sen lisäksi, että meillä on ympäristöministeriö, joka on varmasti hyvin tärkeä asian eteenpäinviemisessä, on tietysti todettava se, että rakennuslakitoimikunnan mietintö ja työ oli yksimielistä hyvin pitkälle. Tämä varmasti loi pohjan sille, että asian kanssa on voitu edetä, samoin ympäristöministeriön virkamiesten työ.

Sanoisin vielä ympäristövaliokunnan työstä, että huolimatta siitä, että mietinnössä on vastalauseita kaksi, ja siitä, että tänään vielä äänestetään lausumaehdotuksesta, kaiken kaikkiaan työ on ollut varsin yksimielistä ja yhteen hiileen puhaltamista tosiasiallisesti. Toki ei ympäristön ja lyhytnäköisen taloudellisen edun tavoittelun ristiriita tälläkään uudella lailla häviä. Se pysyy, mutta tämä antaa uusia mahdollisuuksia sen asian hallitsemiseksi.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemelle vastauspuheenvuorona nyt varsinaisen puheenvuoron muodossa se, että ensinnäkin kun mainitsin Yhdysvallat, tarkoitin sitä, että Yhdysvalloissa toteutettu yhdyskuntarakenteen muodostaminen on sopiva nollaruutu siinä mielessä, että siellä ei mitään yhteistä normittavaa lainsäädäntöä ole olemassa. Raha ratkaisee aina ja kaikkialla, sillä siisti. Elikkä se on se nollaruutu, johon verrataan tämän lainsäädännön onnistumista.

Sitten ed. Aittoniemelle oikeudenmukaisuudesta maanomistajien kesken ja suhteen. Me olemme periaatteellisesti aivan samaa mieltä. Mutta ministeri Haavisto jo kerkisi kertoa, että nyt kun sitä toteutetaan juuri niin, kuin ministeri Haavisto kerkisi äsken vastauspuheenvuorossaan kuvata, se on johtanut tässä päivässä siihen, että valitetaan kauheasti siitä, että ei saadakaan, kun tässä päivässä näyttäisi siltä, että sen kantatilan puitteissa olisi oikeutettu saamaan sen rantatontin jnp. Elikkä tämä on harvinaisen monimutkainen asia sen takia, että omistus on pirstaloitunut pieniin osuuksiin siitä kantatilasta perinnönjakojen kautta monessa polvessa. Tässä on se todellinen ongelma.

Sitten kolmanneksi, minä toisekseen tarkoitin sitä perimmäistä arvottamista, mille annetaan arvo, annetaanko hyvälle yhdyskuntarakenteelle vai toissijaisille asioille.

Ed. Korteniemi: Herra puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoroa ed. Vehkaojan puheenvuoron johdosta. Hänhän puuttui siihen, kun vaadin, että poikkeusluvat tulisi antaa paikallisella tasolla eikä antaa päätösvaltaa rantarakentamisessa ympäristökeskuksille. On nimittäin hyvin monta sellaista tapausta, jolloin kukaan paikallisella tasolla ei ole vastustanut, ei viranomaisista, ei naapureista eikä kukaan. Siitä huolimatta, kun asia on mennyt ympäristökeskukseen, se on siellä hylätty, ilman että olisi käyty paikalla tutustumassa tilanteeseen. Eli ihmettelen, mistä se ihmeellinen viisaus sieltä löytyy, ja tässä mielessä olisin nähnyt parempana, että tämän lainsäädännön yhteydessä olisi annettu päätösvalta paikalliselle tasolle myöskin rantarakentamisissa.

Ed. Luhtanen merkitään läsnä olevaksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. M. Koski ed. Isohookana-Asunmaan kannattamana ehdottanut, että vastalauseeseen 1 sisältyvä lausumaehdotus hyväksyttäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ympäristövaliokunnan mietintöön sisältyvät lausumaehdotukset 1—3 hyväksytään.

Ensimmäinen varapuhemies: Nyt on päätettävä ed. M. Kosken lausumaehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. M. Kosken ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 100 jaa- ja 46 ei-ääntä; poissa 53. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy ympäristövaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteen hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys laeiksi vakuutusoikeudesta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta hallintolainkäyttölain voimaantulon johdosta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 83/1998 vp
Lakivaliokunnan mietintö 22/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Hallituksen esitys raideliikennevastuulaiksi ja laiksi liikennevakuutuslain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 234/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 23/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Hallituksen esitys laiksi julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 242/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 65/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Hallituksen esitys maaseutuelinkeinojen rahoituslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 60/1998 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 15/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Täällä toisen käsittelyn aikana käytiin mielenkiintoinen keskustelu tästä asfalttiviljelijöiden asemasta, toisin sanoen väiteltiin siitä, pitääkö tilaa viljelevän henkilön asua omalla tilallaan, ja lähdin siitä, että tärkeätä on maaseudun asuttuna pitäminen, maaseudun viljeltynä pitäminen. Seuraavaksi tärkeintä on tietysti asuttuna pitäminen. Kaikkein huonoin vaihtoehto on, että ei asuta eikä viljellä.

Haluan todeta vielä sen, kun ajatellaan näiden asfalttiviljelijöiden asemaa siinä tapauksessa, että he viljelevät toisen kunnan alueelta, tekevät maataloustyötä ja harjoittavat maatalouden ammattia, niin he maksavat veronsa tästä myöskin minun käsitykseni mukaan siihen asumiskuntaansa. Näin ollen tässäkin mielessä tämä kunta, jossa on tila, jää pelkästään nollille verotuloissa lukuun ottamatta kiinteistöveroa ja sen tyyppisiä veroja. Näin ollen, herra puhemies, olen entistä varmempi, että olen tässä asiassa ollut oikeassa.

Ed. Vihriälä: Arvoisa herra puhemies! Maaseutuelinkeinojen rahoituslaki on nyt kolmannessa käsittelyssä, ja voi näin kokonaisuutena sanoa, että tämä lakiesitys kyllä parantaa maaseutuelinkeinojen rahoitusjärjestelmää ja on siinä mielessä tietenkin hyväksyttävissä. Mutta on selvä, että tähän lakiin, kuten ed. Aittoniemi äsken toi esille, liittyy myös periaatteellisia kannanottoja. Saattaa olla, että nimenomaan maaseudun asuttuna säilymiseen tällä on negatiivisia vaikutuksia, koska asumisvaatimuksia investointi- ja lfa-tukien ehtona hieman lievennetään.

Arvoisa puhemies! Ehkä on syytä lain kolmannessa käsittelyssä katsoa myös eteenpäin, miettiä, koska lakihan jää hyvin lyhytaikaiseksi, miten meillä tulisi maataloutta ja ennen kaikkea sen rakennetta kehittää tulevaisuudessa. Maaseudulla nyt ja tulevaisuudessa toimivilla ihmisillä tulee olla yhteiskunnan työnjaossa tunnustettu ja myös oikeudenmukainen asema. Heille, jotka maaseudulla asuvat ja työskentelevät, tulee luoda toimintaedellytykset, että he ovat tasavertaisessa suhteessa muiden väestönosien kanssa.

Toisaalta maaseutuväestön tulee kyetä tarjoamaan yhä kasvavalle taajamaväestölle vastinetta esimerkiksi niistä tulonsiirroista, joita väistämättä tarvitaan EU:n maatalouspolitiikan perusongelmien ja maaseudulla asumisen ja toimimisen lisäkustannusten vuoksi. Vuorovaikutusta kaupunkien ja maaseudun ihmisten kesken todella tarvitaan lisää. Toivottavasti nyt kolmannessa käsittelyssä oleva lakiesitys osaltaan tätä parantaa.

Kun muutaman kuukauden kuluttua uutta hallitusohjelmaa tässä maassa rakennetaan, tulee suomalaisessa maatalous- ja maaseutupolitiikassa kaikenlaiset perheviljelmät asettaa saman arvoiseen asemaan esimerkiksi päätoimisuus-, koko-, investointituki- sekä sukupolvenvaihdosvaatimusten suhteen.

Investointitukien perusteet tulisi yhtenäistää samoiksi koko maassa ja niiden pohjaa laajentaa. Niin sanotulle perheviljelmämallille yhteiskunnan tulee luoda puitteet. Hallinnon sijasta yrittäjät itse ratkaisevat oman tulevaisuutensa. Oikeudenmukainen tulotaso kohtuullisella työmäärällä ja riskitasolla kuuluu yhteiskunnan turvattavaksi, koska tuottajahinnat eivät EU-Suomessa voi nousta tuotantokustannuksia vastaavalle tasolle.

Arvoisa puhemies! Tärkeää olisi myös se, että niin sanottu syrjäseutuvähennys otetaan käyttöön maaseutupolitiikassa. Se tulisi tehdä valtion tuloverosta, jonka suuruus riippuu asuinpaikan sijainnista suhteessa pääkaupunkiseutuun, maakuntakeskuksiin tai kuntakeskuksiin. Tämä niin sanottu asumiskannustin voitaisiin rahoittaa pääosin aluekehitysohjelmien rahoituskehyksistä. Näin maaseudulle saataisiin takaisin osa siitä väestöstä ja osaamisesta, jonka iän ja koulutuksen suhteen valikoiva muuttoliike on vienyt muualle ja jota ilman kehitys ei käänny myönteiseksi. Vähennyksen vaikutusta voitaisiin tehostaa vielä esimerkiksi opintolainojen anteeksiannolla maaseudulle muutettaessa, kuten esimerkiksi Norjassa on menestyksekkäästi tehty.

Metsätalous on tärkeä myös maaseudulle ja maataloudelle. On välttämätöntä, että metsämaan ostoa maatiloille ja metsätiloille edistetään myös Maatilatalouden kehittämisrahaston kautta. On varmasti myös perusteltua, että valtion metsämaita voidaan aktiivisesti myydä kohtuulliseen hintaan maa- ja metsätiloille lisämaiksi ja myös vuokrata metsätalousyrittäjille esimerkiksi hoitotöinä maksettavaa vuokraa vastaan.

On perusteltua esittää myös, että Maatilatalouden kehittämisrahastosta kehitettäisiin hyvin aktiivinen rahasto, joka jakautuisi kolmen peruskysymyksen hoitamiseen: perusmaatalouden, metsätalouden ja maaseutuyrittämisen hoitamiseen. Myös EU:n kautta tulevat rahat voitaisiin sitä kautta ohjata sekä maaseudulle että maatalouteen.

Arvoisa rouva puhemies! Jotta sukupolvenvaihdokset voisivat lisääntyä ja usko maatalouteen palautua, meillä tarvitaan myös muutoksia verotuskäytäntöön. Kyllä on niin, että perintöja lahjaveroa ei tulisi periä maatilojen sukupolvenvaihdoksissa, tietenkin sillä edellytyksellä, että tilalla tuotantoa jatketaan. Yhtä välttämätöntä maatalouden tulevaisuuden kannalta on, että maa- ja metsätalousmaata ei saateta kiinteistöveron piiriin.

Maatalouden kustannusrasitus on jo nyt kohtuuttoman kova ja tuottajahinnat, kuten tiedämme, Suomessa ennennäkemättömän alhaiset. Agenda-uudistus tulee olemaan vaikea Suomen maataloudelle ja maaseudulle. Kyllä tässä yhteydessä on myös erityistä painoa kiinnitettävä kansalliseen maatalouspolitiikkaan.

Tähän uuteen suuntaan — puhun uudesta suunnasta, jota nyt tarvitaan suomalaisessa maatalous- ja maaseutupolitiikassa — tarvitaan todella uusia ratkaisuja, joilla maamme elintarviketuotanto voidaan turvata, pitää maaseutu elävänä ja asuttuna ja ennen kaikkea myös taata, että ne perheviljelmät, jotka maatalouteen jäävät, saisivat siitä kohtuullisen toimeentulon.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. Vuorensola: Arvoisa puhemies! Olen täysin samaa mieltä kuin ed. Vihriälä. Haluaisin korostaa sitä, että tulevaisuudessa rahoituslain pohjalta perustuotannon rahoitus, sukupolvenvaihdosten rahoitus ja erilaisen maaseutuelinkeinotoiminnan rahoitus ovat niitä painopisteitä, joihin tehokkaasti Maatilatalouden kehittämisrahaston puitteissakin pitäisi painopisteitä ja tulostavoitteita muun muassa ministeriön piirissä nyt rakentaa.

Aika hätkähdyttävää oli, että viime viikolla julkisuudessa kirjoitettiin, että sukupolvenvaihdosten määrä on ollut viime vuonna hieman yli 350 kappaletta. Se on melkoisen pieni määrä, kun otetaan huomioon, että se ei tee edes yhtä per suomalainen kunta. Tältä osin, vaikka luku

350 ei nyt ihan täysin pidäkään paikkaansa, koska tilojen vaihdoksia tehdään toki muullakin tavalla kuin sukupolvenvaihdosten kautta, joka tapauksessa elinkeinon uudistumisen kannalta, elinkeinotoiminnan kannalta tämän luvun pitäisi olla moninkertainen. Alueellisesti tällä asialla on, totta kai, myös erittäin suuri merkitys.

Se, että maaseutuelinkeinot ovat painopisteenä jatkossa, on tärkeätä ennen muuta maaseudun toimivuuden kannalta. Se verkosto, joka jää pelkästään aktiivimaatilojen varaan, on niin harva, ettei se kykene pitämään palvelutoimintaa yllä. Maaseutuelinkeinotoimintaa kaikilta osin pitää pyrkiä viemään eteenpäin, ja varmasti yksi keino siinä voisi olla myös se, että Kehittämisrahaston puitteissa kehitettäisiin jonkinlainen riskirahoitusjärjestelmä uusien ideoiden eteenpäin viemiseksi.

Ed. V ä i s t ö : Arvoisa puhemies! On välttämätöntä, että Suomessa toteutetaan omaa suomalaista ratkaisua maatalouspolitiikan ja maaseutupolitiikan osalta. Kokonaisuus tulisi saada toimimaan niin, että erityistilanteeseemme — harva asutus, pitkät välimatkat, vaikea ilmasto — löydetään sellainen mahdollisuus, että ensinnäkin perusmaatalouden osalta kannattavan tuotannon edellytykset säilyvät ja että myös riittävä asutuspohja säilyy.

Olemme paljon puhuneet palvelurakenteesta ja yhteiskunnan perusrakenteen säilymisestä. Nyt näyttää siltä, että se on monilla alueilla vakavasti uhattuna. Tähän tarvitaan niin rahoituskuin verotusratkaisuja. Huolestuttavaa on ollut havaita, että myös lomittajatilanne, ammattitaitoisen lomittajan saaminen, on vaikeutumassa samaan aikaan, kun yrityskoko kasvaa ja toisaalta vaativuus lisääntyy.

Elintarviketalouden työpaikat ovat mittavasti vähentymässä. Jos raaka-ainetuotanto omassa maassa supistuu, se näkyy vastaavasti myös jalostustyöpaikoissa. Siitä syystä nyt pitäisi rakentaa sellainen pitkäjänteinen toimintakokonaisuus, jolla turvataan sekä oman kotimaisen elintarviketuotannon perusta että myös riittävä väestöpohja kautta maan.

Ed. L i n d q v i s t : Arvoisa rouva puhemies! Suomalaiset haluavat syödä kotimaista ruokaa ja säilyttää maaseudun asuttuna. Nyt on kuitenkin suuri hätähuudon paikka. Maaseutu autioituu ennennäkemättömällä tavalla. Toivottavasti käsiteltävänä oleva maaseutuelinkeinojen rahoituslaki osaltaan auttaa sen tulevaisuuden uskon säilymistä, joka tänä päivänä on maaseudulla elävillä ihmisillä horjunut pahemman kerran osittain EU:n vaikutuksesta, osittain kansallisista päätöksistä.

Meidän onkin löydettävä kansallinen yhteisymmärrys, jolla oma elintarvikehuolto voidaan kaikissa olosuhteissa turvata. Se merkitsee myös maaseudun elinvoimaisuuden säilymistä. Alkutuotanto on peruslähtökohta sille, että meillä on oma elintarviketalous Suomessa. Ei voida kuvitella, että meillä on elintarviketeollisuutta ja -tuotantoa, mikäli meillä ei ole alkutuotantoa. Se on puolustuksen kannalta turvallisuuspoliittinen tekijä. Maaseudun asuttuna oleminen on myös loma-asukkaille turvallisuustekijä.

Maaseudulla on hyvin moninainen vaikutus suomalaisten elämisen laatuun. Sen tähden on todella ponnisteltava, että seuraava hallitus ottaisi aivan ensiarvoisen tärkeäksi tehtäväksi koko Suomen asioiden hoitamisen. Siihen liittyy kiinteänä osana maaseudun kehittäminen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Hallituksen esitys laeiksi kiinteistönmuodostamislain, kiinteistörekisterilain 5 ja 14 b §:n ja kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 49 a §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 110/1998 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 16/1998 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Hallituksen esitys laiksi eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 258/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 36/1998 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Hallituksen esitys eräiden asuntolainoitusta koskevan lainsäädännön muutoksenhakusäännösten muuttamiseksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 237/1998 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 7/1998 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Hallituksen esitys laiksi valtion virkamieslain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 174/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 21/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 21. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 4, 26 ja 29 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Hallituksen esitys laiksi korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden presidenttien ja jäsenten palvelussuhteen ehdoista annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 196/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 22/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 22. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Jo ensimmäisessä käsittelyssä totesin sen, että kun tällä lailla pyritään siihen, että korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden presidenttien ja jäsenten palkkaus pyrittäisiin pitämään sellaisella tasolla, että heidän ei tarvitsisi lähteä töihin sunnuntaisin ja öisin eikä ylitöihin, vaan että he kohtuullisesti pärjäilisivät niillä tuloillaan, niin olen ihan samaa mieltä. Näin täytyy olla, koska he ovat korkeassa ja vaativassa asemassa ja heidän palkkauksensa täytyy olla myös sen mukainen. Mutta siitä en ole kyllä ollenkaan varma, että tämä heidän palkkauksensa kohentaminen ja oikeudenmukaistaminen välttämättä vaikuttaisi sitä, että he eivät ole näissä välimiesoikeuksissa mukana ja harjoita tällaista sivutoimintaa ammattitaitonsa puitteilla, koska me ihmiset, niin kaikki me kuin siellä korkeallakin, olemme hiukan ahneita ja kun hyvä tilaisuus sattuu, niin helposti otetaan sitä lisäansiota.

Näin ollen minä katsoisin, että sen lisäksi, että heidän palkkauksensa täytyy olla heidän työtään, arvoaan ja kokemustaan vastaava, niin kyllä lainsäädännöllä pitäisi lähteä siitä, että heiltä yksinkertaisesti kielletään kaikki sellainen työ, joka saattaa tietyllä tavalla heidän oikeudenmukaisuuttaan ja jäävittömyyttään rikkoa ja haitata heidän työtään, eli toisin sanoen pitää tämä sivutoimien hoito ja välimiesoikeuksien jäseninä

ja puheenjohtajina oleminen kieltää niin kuin kaikki muukin tällainen toiminta lailla, jos ei nyt ihan sataprosenttisesti kieltää, asettaa kuitenkin tiukkoihin rajoihin, koska tämä palkkausasia ei sitä pitkässä juoksussa auta.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 5 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Hallituksen esitys pelastustoimilaiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 76/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 23/1998 vp
Toivomusaloite 63/1997 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 23.

Keskustelu:

Ed. V ä i s t ö : Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä esitetään säädettäväksi pelastustoimilaki, joka korvaisi voimassa olevat palo- ja pelastustoimesta annetun lain sekä väestönsuojelulain. Tavoitteena on, että tässä yhteydessä vakiinnutettaisiin lainsäädäntöön se kehitys, jota näillä aloilla on jo muutoin tapahtunut. Käytännön tasolla tämä merkitsee muun muassa erillisestä suunnittelu- ja rahoitusjärjestelmästä luopumista. Kunnan hallintoa koskevia säännöksiä vähennetään ja vastuu pelastustoimen hoitamisesta tulisi perustumaan pääosin nykyiseen järjestelmään tavoitteena se, että palvelutaso tulisi vastaamaan onnettomuusriskiä kullakin alueella. Edelleen lääninhallituksille tulisi tässä lainsäädännössä valvontamahdollisuus ja samalla myös ennaltaehkäisyä on tavoitteena tehostaa tulipalojen ja muiden onnettomuuksien estämiseksi.

Arvoisa puhemies! Monet uudet asiat ovat myös tulleet uhkaamaan eri tavoin turvallisuutta. Erilaisten vaarallisten aineiden kuljetukset ja niiden johdosta syntyvät onnettomuusvaarat ovat monin aluein lisääntyneet. Sekin laissa on tavoitteena ottaa huomioon.

Arvoisa puhemies! Lähtökohtana on, että lainsäädännöllä edistetään ihmisten omaisuuden ja ympäristön turvallisuutta onnettomuuksissa ja erilaisten poikkeustilanteiden sattuessa ja niiden varalta.

Hallintovaliokunta toteaa, että eri tahojen vastuu pelastustoimen tehtävien hoitamisesta perustuu paljolti nykyiseen järjestelmään. Viranomaisten yhteistoimintaa tulee kuitenkin koko ajan korostaa, ja on välttämätöntä, että eri tahojen tehtävät ja toimivaltuudet olisivat mahdollisimman selkeät kaikkien tilanteiden varalta ja että myös yhteistoiminta ja johtaminen tilanteen vaatiessa onnistuisi myös laajoissa pelastustehtävissä.

Valiokunta painottaa, että palvelutason tulee olla suhteessa mahdollisiin uhkatekijöihin. Päätösvaltaa kunnissa käyttää keskeisesti kunnanvaltuusto, kun palvelutasoa koskevia päätöksiä tehdään. Tätä valiokunta pitää tärkeänä ensinnäkin siitä syystä, että silloin näille ratkaisuille ja palvelutasoa koskeville päätöksille tulee riittävän suuri painoarvo, ja toiseksi siksi, että tällä tavoin turvataan ratkaisujen julkisuus.

Tarkoituksenmukaisena valiokunta näkee sen, että lisätään yhteistoimintaa. Hallintovaliokunta on yksityiskohtaisessa käsittelyssä nähnyt tärkeänä sen, että palopäällikön virka on vakinainen. Se voi olla joko yhden kunnan tai useamman kunnan yhteinen. Sillä on haluttu turvata ammattitaitoisuus ja ajan tasalla pysyminen kaikkien tilanteiden varalta. Yhteistoimintaa kuntien kesken on mahdollista toteuttaa kalustohankinnan, huollon ja palotarkastusten sekä henkilöstön koulutuksen ja valistuksen osalta. Hallintovaliokunta kiinnittää huomiota neuvonnan lisäämiseen ylipäätänsäkin, ja me katsomme, että jo peruskoulutasolla tulisi poikkeusoloja koskevaa tietoutta pelastusviranomaisten kanssa yhteistyössä sisällyttää opetukseen.

Arvoisa puhemies! Kansalaisia koskeva tärkeä kohta tähän sisältyy palovaroittimien vaatimisen osalta. Niidenhän tulee jatkossa olla kaikissa asunnoissa sekä majoitus- ja hoitolaitostiloissa.

Arvoisa puhemies! Lainsäädäntö on tarkoitus säätää perustuslainsäätämisjärjestyksessä johtuen siitä, että lakiehdotuksen 65 §:ään sisältyy sellaisia poikkeusoloja koskevia säännöksiä, jotka ovat perustuslakivaliokunnan antaman lausunnon mukaan säädettävissä vain valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä määrätyllä tavalla. Valiokunta ehdottaa, että lakiehdotus julistettaisiin myös kiireelliseksi ja saataisiin näin ollen voimaan mahdollisimman pian aikataulun mukaan.

Arvoisa puhemies! Yksityiskohtien osalta haluan kiinnittää huomiota muutamaan asiaan, joihin valiokunta on mietinnössään puuttunut. Valiokunta on todennut, että viranomaisten yksilöimättömyys on lainsäädännössä ongelmallinen kansalaisten näkökulmasta, ja se saattaa olla vaikea myös viranomaisille itselleen lähinnä toimivaltasuhteiden osalta. Valiokunta ehdottaa, että Puolustusvoimille säädettäisiin nimenomainen osallistumisvastuu pelastustoimintaan, ja siihen liittyvä maininta on valiokunnan esittämässä 6 §:ssä, johon on lisätty tätä koskeva 2 momentti.

Edelleen, arvoisa puhemies, valiokunta ehdottaa, että pelastustoimilaissa säädetään Metsähallituksen velvollisuudesta osallistua pelastustoimintaan siten, että Metsähallituksen tehtävänä on antaa pelastusviranomaisille asiantuntijaapua metsäpalojen torjunnassa ja itsekin varautua oman organisaationsa puitteissa yhteistyössä torjumaan ja estämään ennalta metsäpaloja.

Arvoisa puhemies! Poikkeusoloja koskevat erityiset toimivaltuudet ovat valiokunnan mietinnössä saaneet paljon sijaa. Tämä johtuu siitä, että meidän on ylläpidettävä niitä lainsäädännöllisiä valmiuksia, joita poikkeusolojen keskeiset varautumisperiaatteet, joita mietinnössä selvitetään, edellyttävät. Tavoitteena tulee olla, että lainsäädäntö on aukoton ja valmius riittävä kaikenlaisissa tilanteissa, jolloin erilaiset uhat uhkaavat koko väestöä tai omaisuutta, ja nämä riskitekijäthän ovat, kuten hyvin tiedämme, eri tasoisina yhteiskunnassamme edelleen olemassa.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta pitää lainsäädäntöä ja uudistusta tärkeänä ja käsittelymme oli kaikilta osiltaan yksimielinen. Haluan tässä kiittää valiokuntaa hyvästä työstä. Valiokunta on sisällyttänyt kokonaisuudistukseen myös lausumaehdotuksen ja edellyttänyt, että eduskunta seuraa lainsäädännön soveltamista ja toimivuutta ja tarvittaessa ryhtyy tarkistustoimenpiteisiin.

Ed. R a n t a - M u o t i o : Arvoisa rouva puhemies! Vaikka uusi pelastustoimilaki on esitetyssä muodossa ja hallintovaliokunnan siihen tekemien muutamien täsmennysten jälkeen varsin hyvä kokonaisuus, on siihen jäämässä mielestäni ainakin yksi epäkohta. Tämä liittyy väestösuojan rakentamisvelvollisuuteen uudisrakentamisen yhteydessä. Väestösuojan rakentamisvelvollisuus olisi ehdotuksen mukaan pääosin nykyisen laajuinen eli suoja on tehtävä rakennukseen, jonka kerrosala on vähintään 600 neliömetriä ja jossa asutaan tai työskennellään pysyvästi. Lain mukaan rakennusluvan myöntävä viranomainen voi sallia kahta tai useampaa rakennusta varten rakennettavaksi myös yhteisen väestösuojan.

Valiokunnan kuulemisessa yrittäjien järjestön taholta esitettiin toivomus, että vasta 1 200 neliömetrin suuruiseen rakennukseen olisi velvollisuus tehdä väestösuoja. Toisaalta he esittivät, että rakennuksessa työskentelevien henkilöiden lukumäärän pitäisi olla ratkaisevampi asia kuin neliöiden määritettäessä väestösuojan tarpeellisuutta. Omalta alueeltani tunnen myös tämän 600 neliömetrin rajan ongelman. Koska kevyen väestösuojan teko tämän koon ylittävään teollisuus- tai liiketilaan tulee maksamaan yleensä vähintään 200 000—300 000 markkaa, koetaan se turhan suurena lisäkustannuksena runsaan miljoonan markan halliin. Sen vuoksi maassa on lukuisia 599 neliön toimitiloja.

Oma kantani on se, että 600 neliömetrin raja olisi hyvin voitu nostaa 1 000 neliömetriin. Toimitilathan tehdään nykyään yleensä suuremmiksi kuin muutama vuosi sitten, jolloin väestönsuojelua pohtinut toimikunta ja edelliset eduskunnat päätyivät 600 neliömetrin rajaan, silti näissä suuremmissa halleissa on nykyään pääsääntöisesti vähemmän henkilöitä töissä. Koska neliörajan nosto ei tulisi täällä menemään läpi, täytyy tyytyä hallituksen esitykseen ja valiokunnan yksimieliseen mietintöön.

Arvoisa puhemies! Sen sijaan yhteisen väestösuojan rakentamista tarkemmin säätelevää asetusta pitäisi mielestäni tarkentaa nykyisestään. Tällä hetkellä asetuksessa säädetään, että yhteinen väestösuoja voidaan pääsääntöisesti rakentaa enintään puolen kilometrin päähän. Rakennusluvan myöntävä kunnan viranomainen voi harkita etäisyyden pidentämistä kaksinkertaiseksi eli yhteen kilometriin. Yhteinen väestösuoja voi sijaita siis enintään yhden kilometrin etäisyydellä esimerkiksi teollisuushallialueelta.

Mielestäni asetusta tehtäessä olisi etäisyyttä vielä harkittava niin, ettei se ole esteenä yhteisten ja paremmin todellisessa vaaratilanteessa toimivien suurempien suojien rakentamiselle. Hallintovaliokuntakin kiinnitti huomiota siihen, että yhteisten suojien rakentaminen on järkevää, tosin mietinnössä todettiin, että nykyiseen tapaan, nykyisten säädösten mukaisesti.

Ymmärtääkseni ratkaisevaa on se, kuinka nopeasti henkilöt pääsevät vaaratilanteessa suojaan ja kuinka turvallisesti siellä voi olla esimerkiksi viikon ajan, vaikkapa ydinlaskeuman pahimman säteilyn ajan. Varmaan suurissa kaupungeissa suojaan meno kilometrin päähän kestää kauem-

min kuin maalaiskunnassa, jossa ei ole mitään liikenneruuhkia, esimerkiksi viiden kilometrin päähän.

Mielestäni paikalliselle kunnan rakennustarkastajalle pitäisi asetuksessa säätää suurempi harkintavalta tämän etäisyyden suhteen liikenteelliset ja väestötiheyteen liittyvät näkökohdat huomioon ottaen. Näin edistettäisiin parempien väestösuojien rakentamista ja poistettaisiin yksi este järkevien teollisuus- ja liiketilojen rakentamiselta. Mahdollisesti tulen kolmannessa käsittelyssä esittämään tähän etäisyyteen liittyvän lausuman.

Ed. R. Korhonen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Muutama näkökohta tähän keskusteluun. Valiokunnan kunnianarvoisa puheenjohtaja ed. Väistö jo esitteli mietinnön, joka on yksimielinen, ja ed. Ranta-Muotio tästä häntä erityisesti kiinnostavasta asiasta toi samat näkemyksensä julki nyt kuin valiokunnassakin. Valitettavasti niihin ei kaikilta osin voitu siellä sitten loppuvaiheessa yhtyä.

Arvoisa puhemies! Tämän lainsäädännön ajoittaminen on aika mielenkiintoinen asia. Nimittäin, kun ajatellaan sitä yhteiskunnallista muutosta, joka on parhaillaan meneillään voimakkaana muuttoliikkeenä maaseudulta tiettyihin taajamiin, olisi toki toivonut, että tässä lainsäädännössä, joka vaikuttaa yhdyskunnan rakenteisiin aika perustavaa laatua olevalla tavalla — se, mitä ed. Ranta-Muotio äsken toi julki, on yksi sellainen asia — olisi pitänyt asiat ihan vihonviimeiseen saakka miettiä uudisrakentamisen edessä ollessa lamakauden jälkeen jo hyvissä ajoin. Sama koskee sitä, että ainakin näissä viidessä keskeisessä kasvukeskuksessa asuinrakentaminen, toimitilarakentaminen ja teollisuusrakentaminen on voimakkaasti käynnissä tällä hetkellä. Silloin on erittäin tärkeää se normitus, millä rakennetaan, laitetaanko palovaroittimet rakennuksiin, asuntoihin jnp. ja minkälainen yleisstruktuuri tehdään pelastustoimelle.

Kaiken tämän olisi suonut olevan kodifioituna jo heti tämän vaalikauden alkupuolella. Tämä lainsäädäntöesitys tuli hallitukselta erittäin valitettavan myöhään, ja sitten vielä tässä loppuvaiheessa tulee hirmuinen kiire. Kiinnitän huomiota siihen, että tämä on ikään kuin jatkoajalla juuri vaalien alla käsittelyssä. Hyvä, että mietintö saatiin tästä laista ja pelastustoimen teknisestä laista nyt valmiiksi. Julkisuuslaki, joka kuului tähän samaan moitittavien kategoriaan noin valmisteluajan suhteen, näyttää olevan kiikun kaakun, tuleeko siitä yhtään mitään. (Ed. Aittoniemi: Mitä se kodifiointi tarkoittaa?) — Se on yhteenkokoamista, arvoisa ed. Aittoniemi. Anteeksi, että käytin taas teille kohtuuttoman vierasta sanontaa, mutta tämä nyt keskustelemalla tuli selville.

Arvoisa puhemies! Tässä on tavallaan jo jotakin menetetty lainsäädännön valmistelun hitaudella, kun kuitenkin se yhteiskunnan kehitys, johon tämä liittyy, on ollut tiedossa. Ei tässä sinänsä mitään uutta ole. Ainakin yliopistomaailmassa on tätä pystytty ennakoimaan jo aika hyvin ja oikeaan tässä ennakoinnissa osuttu.

Yhteiskunnassa on menossa muutakin, joka toimii juuri kaiken tämän kanssa ristiriidassa. Otan siitä yhden hyvän ja valaisevan esimerkin. Se on se, että me olemme valtionhallinnon virastorakennetta liikelaitostaneet ja osakeyhtiöittäneet. Siihen on liittynyt muun muassa Metsähallituksen aseman muutos valtion omistamien maiden hallinnan osalta.

Kun tätä liikelaitostamista toteutettiin, silloin vähäiseltä osaltani kiinnitin huomiota siihen, että tässä on pelkona se, että lapsi menee pesuveden mukana. Elikkä on eräitä perustavaa laatua olevia turvarakenteita, jotka ovat perustuneet valtion omaisuuden huoltoon. Samalla kun siihen on liittynyt huolto, siihen on liittynyt henkilökunnan olemassaolo, jolle valtion palveluksessa olevana henkilökuntana on voitu antaa tällaisia turvatehtäviä. Kun Metsähallitus liikelaitostettiin, on juuri käymässä niin kuin minä aikoinaan ennustin, elikkä Metsähallitus yrittää päästä kaikesta mahdollisesta ja mahdottomasta yhteiskunnan rakenteita turvaavasta eroon, niin että kaikki on vain bisnestä, bisneksen päällekin bisnestä.

Se näkyy tämänkin mietinnön valmistelussa erinomaisen hyvin. Toisin sanoen Metsähallitus halusi 41 §:n niin sanotun velvoitepuolen tavallaan kokonaan itseltään irti, niin että Metsähallitus ei olisi ollut millään tavalla vastuussa metsäpalojen sammuttamisista ja sillä tavalla omaisuuden suojelusta, olkoon sitten yksityisen tai valtion tai muun yhteisön omaisuuden suojelusta kysymys.

Asia ratkaistiin sitten lievää väkivaltaa käyttäen mietintöön sellaisena kompromissiratkaisuna, mutta tämä kuvaa erinomaisen hyvin sitä, miten vaikeita nämä asiat on nähdä kokonaisuu-

tena. Aina keksitään täällä yksi sellainen huikea fiks idea ja sitä ruvetaan toteuttamaan, kun on saatu jokin trendi päälle, että nyt liikelaitostetaan, yksityistetään jnp. jne.

Turvarakenteisiin liittyy, arvoisa puhemies, se, että nythän halutaan puhelinlangat pistää rullalle. Ollaan siirtymässä kännykkäkulttuuriin. Ei siinä mitään muuta tarvitsisi, kuin että patterit ovat kuluneet loppuun ja sähkölinja on poikki, se viimeinen turvalinja elikkä kiinteä puhelinlinja on purettu ja sillä tavalla, ja sitten jos jotakin sattuu, ei ole minkäänlaista turvaa eikä myöskään pelastuspalveluun voida ottaa yhteyttä, niin että pelastuslaitos lähettäisi apua sinne, olkoon kysymys sitten tulipalosta taikka sairastapauksesta tai mistä tahansa.

Aina keksitään joitakin tällaisia, kutsun niitä nyt vaikka soneroiksi, ja sitten sitä soneraa ruvetaan toteuttamaan yhden idean pohjalta ja unohdetaan koko se yhteiskunta, mitä varten turvarakenne on muodostettu.

On valitettavaa, arvoisa puhemies, että tämänkään hallituksen esityksen perusteluihin, tällaiseen kokonaisvaltaiseen näkemykseen näistä asioista ei ole kiinnitetty pätkänkään vertaa huomiota siitä huolimatta, että meitä kansanedustajiakin jokaista on kiikutettu maanpuolustuskurssille käymään, opettelemaan kokonaisvaltaista ajattelua.

Ed. A u l a : Arvoisa puhemies! Kiinnitän huomiota pelastustoimeen, sen järjestämisen erääseen pieneen yksityiskohtaan.

Valiokuntakin on 7 §:ssä halunnut täsmentää sitä, että vapaaehtoisia henkilöitä ja organisaatioita voidaan käyttää apuna pelastustoimen tehtävissä. Monessa pienessä kunnassa tosiaankin vpk-toiminta ja vapaaehtoiset ovat korvaamattomia palo- ja pelastustoiminnan organisoinnissa.

Tässä on ilmentynyt viime vuosina yllättäviä ongelmia. Pohjois- ja Itä-Suomessa monissa kunnissa työttömiä on varsin paljon, jolloin tietysti myös vpk:laisista huomattava osa on työttömiä. On ilmennyt, että kankeudet työttömyysturvan ja näiden pienten työtulojen, joita vpk:n toiminnasta saadaan, yhteensovittamisessa ovat häirinneet ja osin estäneetkin työttömien osallistumista vapaaehtoiseen palo- ja pelastustyöhön. Olisi tärkeää, että muu lainsäädäntö ei toisi kapuloita rattaisiin tähän vapaaehtoistoimintaan vaan päinvastoin tukisi ja mahdollistaisi sitä.

Erityisiä pulmia tähän on aiheuttanut se, että muutama vuosi sitten työttömyysturvasta poistettiin niin sanottu suojaosuus, jolloin ei muutamaa satastakaan voi ansaita kuukaudessa työtön ilman, että se menee yhteensovitusmyllyyn. Pulma on se, että moni työtön ei sitten uskalla ottaa sitä riskiä, että päivärahan maksatus tätä myötä viivästyy.

Asiasta on oltu moneen kertaan yhteyksissä sisäministeriöön sekä sosiaali- ja terveysministeriöön. Jostain syystä he eivät halua ottaa ongelmaa kuuleviin korviinsa. Toivon, että tällä puheenvuorollani osittain voisin välittää viestiä eteenpäin, että tämä ongelma on aivan todellinen. Lapin lääninhallitus parhaillaan tekee paloja pelastustoimen alalla selvitystä ja kartoitusta siitä, kuinka suuri osa työttömistä on jäänyt käytännössä pois vpk-toiminnasta tämän ongelman takia.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Pelastustoimilaki, jolla koottiin ja yhdistettiin nykyinen voimassa oleva palolaki ja väestönsuojelulaki, on merkittävä yhteiskunnallinen uudistus. Sisäasiainministeriö oli sinänsä ansiokkaasti ja perusteellisesti valmistellut lakia. Mutta kautta linjan, kuten ed. Pulliainen mielestäni erinomaisesti kuvasi, oli linja, jonka mukaan valtio vetäytyy entistä enemmän yhteiskunnallisesta vastuusta ja, mikäli se vastuuta tuntee, kaikki hallinnonalat ja laitokset haluavat rahaa ja rahaa omalle tililleen. Varmaan tulosajattelu ja tulosjohtaminen on yksi merkittävä ja keskeinen syy tällaiseen kehitykseen.

Hallintovaliokunta, kuten valiokunnan arvoisa puheenjohtaja esittelyssään totesi, muutti monelta osin merkittävällä tavalla mielestäni lakiesitystä.

Erityisen suuri muutos oli ensinnäkin Puolustusvoimien tehtävien ottaminen tähän lakiin ja selkeyttäminen tilanteeseen niin, että Puolustusvoimat on velvollinen nyt lain perusteella ilman eri korvausta antamaan materiaalista ja tarvittaessa myös henkilöapua mahdollisuuksien puitteissa pelastustoimintaan. Tätä pidettiin erittäin tärkeänä jo siitäkin syystä, että kun Puolustusvoimat on omia hankintojaan perustellut, eräänä perusteena on ollut se, että niitä voidaan käyttää rauhan aikana siviilitoimintaan, ennen kaikkea pelastustyössä. Nyt tässä lakiesityksessä yritettiin sellaista asiaa, että Puolustusvoimat kyllä olisi tätä apua antanut mutta olisi perinyt siitä erillisen korvauksen.

Toinen asia, johon ed. Pulliainen kiinnitti myöskin huomiota, oli se, että Metsähallitus, joka nykyisin merkittävällä tavalla antaa asian-

tuntija-apuaan ja ylläpitää ennaltaehkäisevää palotoimen organisaatiota, oli vetäytymässä vastuusta ja että myöskin valtion maalla, myös luonnonpuistoissa ja suojelualueilla tapahtuvien metsäpalojen kustannukset, jotka nykyisin voimassa olevan lain mukaan korvataan kokonaan valtion varoista, olisivat jääneet kuntien kustannettaviksi. Tämä olisi merkinnyt tuntuvaa rasitusta pohjoisen ja Itä-Suomen vähäväkisille, mutta pintaalaltaan laaja-alaisille maaseutukunnille. Onneksi valiokunta yksimielisesti päätti muuttaa esitystä siten, että Metsähallitukselle tuli velvoite edelleenkin osallistua asiantuntemuksensa puitteissa metsäpalojen torjuntaan ja ennaltaehkäisyyn.

Kun asiaa valiokunnassa tarkasteltiin, otimme esimerkkikunnaksi Savukosken, jonka pintaala on lähes Uudenmaan läänin kokoinen, jossa on vain noin 1 500 asukasta. Ei voi olla oikein, että tuo vähäväkinen, 1 500 hengen kunta joutuisi vastaamaan koko Uudenmaan läänin kokoisen metsäomaisuuden palontorjunnasta ja sen ennaltaehkäisystä, kun Metsähallitus vetäytyy vastuusta. Tämän vuoksi valiokunta päätti yksimielisesti, kun laissa on suurpalojen ja -onnettomuuksien varalle määritelty kunnan omavastuu 1 prosentiksi verotulon ja verotulotasauksen määrästä, puolittaa tuon omavastuun niissä tapauksissa, jolloin palo tapahtuu kokonaan tai pääasiallisesti valtion omistamalla maalla. Tästä ymmärryksestä haluan kiittää valiokuntaa kokonaisuudessaan ja erityisesti ed. Pulliaista, jolla varmaan olosuhteetkin itäisellä kairalla hyvin tuntevana oli erityistä ymmärrystä tämän asian suhteen.

Kokonaisuutena uskon, että tämä lakiesitys antaa mahdollisuuden entistä tehokkaammin palojen ja onnettomuuksien ennaltaehkäisyyn ja luo myös kunnille edellytyksiä vastata niistä velvoitteista, jotka laki asettaa. Onhan laissa muun muassa määräys siitä, että kunnassa on oltava joko oma tai kuntien yhteinen palopäällikön virka, jolloin ei tule niitä valitettavia yhdistelmiä, joita eräissä tapauksissa on ollut, että käytännössä melkein koulutoimen johtaja tai kunnanjohtaja on hoitanut palopäällikön tehtäviä, jolloin ei ole ollut mahdollisuuksia riittävästi paneutua niihin velvoitteisiin ja varautumisiin, joita laki edellyttää.

Huolimatta siitä, että kaikilta osin alun perin tavoitteena olleeseen kustannusvastuun säilyttämiseen ennallaan ei ylletty, pidän kuitenkin lopputulosta hyvänä ja asianmukaisena ja uskon, että laki on tältä osin toimiva.

Ed. B r e m e r : Rouva puhemies! Minä yritin aikoinaan perustaa Ruotsin, Tanskan, Norjan, Saksan, Ranskan, Italian, Kanadan ja USA:n mallien mukaan Suomeen ensimmäistä lääkärihelikopteria. Se oli viisi vuotta ennen kuin Medi-Heli perustettiin. Jouduin toteamaan, että ymmärtämys tällaista asiaa kohtaan Suomessa oli täysi nolla. Oli kuin olisi puhunut seinille asiasta, ja tunsin itseni vähän hölmöksi. Olin ihan ilmeisesti liian aikaisin liikkeellä. Lopetin ja opin samalla, että jokaiselle uudelle ratkaisulle pitää olla myöskin oikea aika. Ei saa olla liian aikaisin. Oikea aika tuli sitten ensimmäiselle Medi-Helille viisi vuotta myöhemmin, ja suunnattomien vaikeuksien jälkeen tämä ambulanssihelikopteritoiminta on sitten kasvamassa ja laajenemassa eri puolille Suomea. Soisi sille huomattavasti ripeämpää kehitys- ja kasvutahtia kuin nyt on annettu.

Mutta huomioni kiinnittyi työhuoneessa ed. Väistön puheeseen, jossa hän pitkään kantoi huolta metsäpaloista. Siinä ollaan todella suuren ongelman edessä. Metsät, kuten tiedetään, ovat Suomen kulta, ja on jotenkin lohdutonta nähdä, millä tavalla Suomi polttaa tätä kultaansa monesti siitä huolimatta, että meillä on jo kehittynyt aika hyvä palonvalvonta-, kulonvalvontajärjestelmä myös lentokoneita, nykyaikaisia ihmeellisiä vempeleitä käyttäen.

Se, mikä täällä on ihmeellistä, on se, että maailmalla on keksitty todella tehokkaita ratkaisuja metsäpalojen sammuttamiseen. Joka vuosi meillekin kantautuu tietoja pensaspaloista Välimeren rannoilla, mutta paljon suurempia ja tuhoisampia paloja on esimerkiksi Kanadan metsissä. Tiedämme myös tietysti, että entisen Neuvostoliiton, nykyisen Venäjän puolella näitä paloja on. Niitä tuskin edes yritetään sammuttaa, mikä on suuri vahinko siellä.

Joka tapauksessa maailmalla on kehittynyt melkoinen sammutusjärjestelmä, jossa ensimmäisenä pitää mainita sammutuspommittajat, suuret lentokoneet, jotka veden pintaa kaapien vähän kuin juustohöylällä ottavat muutamassa sekunnissa tonneittain vettä ja pystyvät aikamoiseen täsmäpommitukseen.

Olen aikoinaan esittänyt suomalaisille metsäyhtiöille yhteishankintaa, koska tällainen kone on aika kallis. Se ei ole ottanut ollenkaan tuulta. Nyt, ed. Väistö, aika olisi kenties kypsä siihen, että kunnat ja myös yhtiöt lähtisivät — ei ainoastaan Suomessa, vaan Ruotsissa on ihan sama tarve — yhteishankintaan, johon tavalla tai toisella tietysti tulisi myös tukea valtion puolelta,

ovathan metsät Suomessa ja Ruotsissa myös valtiolle kultaa kaupallisesti.

Toinen välineistö, joka on kehittynyt kovasti sammutustouhussa, on sammutuskopterit. Nyt Puolustusvoimat on hankkimassa helikoptereita, ja työryhmä etsii Suomelle sopivaa ratkaisua. Tässä lajissa Suomessa on tapana nimittää työryhmiä, jotka sitten puoli vuotta tai vuoden verran pohtivat asioita, mikä tässä tapauksessa minusta on järjetöntä. — Hyvä, että puolustusministerikin saapui sisälle, täällä puhutaan helikoptereista.

Maailmalla on ainoastaan yksi ainoa kehittynyt helikopteri, joka sekä sopii miehistön kuljetuskäyttöön että on samalla ainoa, joka sarjavalmisteisena on tehty myös ambulanssikäyttöön. Se on Sikorskyn Black Hawk, joka muuten on myös tilattavissa Englannista Westlandin tekemänä. Se liittyy tavallaan EU-kuvioon varsin sopivasti. Se on alle minuutissa muutettavissa ambulanssiversioksi tai ambulanssiversiosta kuljetuskopteriksi ilman, että se joutuu jättämään jälkeensä mitään varusteita, ja muutettavissa siis ilman työkaluja ihan sormipelillä. Tällä helikopterilla on myös erinomainen täsmämetsäpalosammutusominaisuus. Sillä on valtava kantokyky. Se voi kantaa suunnattomia määriä tällaisessa buckle-nimisessä pelastusvälineessä vettä.

Nyt tällainen ratkaisu tarjoutuu Suomelle. Lain 6 § velvoittaa Puolustusvoimia osallistumaan tällaiseen pelastustyöhön ja myös arvatenkin metsäsammutustyöhön. Se kuitenkin edellyttää, että tällä laitteella on tarvittava välineistö, että sillä on tällainen sammutuskalusto mukana.

Nyt on varmasti ihan oikea aika tämän lain saatteena liittää myös sellainen varusteluettelo Puolustusvoimien hankkimaan helikopteriin, milloin se sitten tuleekin, että se voi suorittaa tämän tehtävän. Eihän riitä, että on olemassa pelkästään helikopteri ja sanotaan, että Puolustusvoimien pitää osallistua tähän työhön, vaan nyt pitää olla tarkkaavaisena ja myös ottaa mukaan tällainen asia laskelmiin.

Sitten vielä Black Hawkista on todettava, että kaikki muut ratkaisut, jotka yrittävät ohittaa sen, ovat sellaisia, että kaikissa maailman maissa on tehty puolustusvoimien kilpailuja ja tämä on ollut ainoa. Eräät maat ovat valinneet toisenlaisia koptereita, mutta niihin on aina liittynyt poliittisia intressejä, jotka eivät ole tarkoituksenmukaisuutta palvelevia.

Vielä väestönsuojista. Todellinen ongelma kaupungeissamme, erityisesti pääkaupunkiseudulla, on se, että meillä ei tiedetä, missä on väestönsuoja. Olen asunut 60 vuotta Helsingissä enkä ole koskaan tiennyt, missä on väestönsuoja, paitsi silloin, kun sodan aikana pommitettiin ja juostiin kellariin, kuunneltiin siellä jylyä ja jälkeenpäin noustiin maan pinnalle katsomaan, oliko mennyt naapuritalo vai mikä siinä meni, kun pamahti kauhesti.

Mutta sen jälkeen minulla ei ole ollut tietoa, missä on kerrostalolle ja sen asukkaille tarkoitettu väestönsuoja. Jos sen hakee esille, tulee huomaamaan, että se on todennäköisesti jonkin liikeyrityksen käytössä varastona tai toimitilana tai työhuoneena, joka kenties ei kovinkaan nopeasti tyhjene, jos yhtäkkiä tarvitaan. Tämän lisäksi todella osoitus siitä, missä lähin väestönsuoja on, puuttuu Helsingistä ihan kokonaan.

Jo 60-luvulla Brysselissä aikoinaan muistan hotellissa huomanneeni, että jokaisen puhelinluettelon takakannessa oli kiinteistön lähin väestönsuoja ja reitti sinne merkattuna. Tokiossa, jossa olen käynyt vuodesta 64 eteenpäin 14 kertaa — siellähän pelätään kovasti maanjäristyksiä — on myös väestönsuojat merkitty erittäin tarkasti joka ikisessä asunnossa ja joka ikisessä rappukäytävässä.

Tästä olisi hyvä ottaa mallia. Tähän liittyy toivomusaloite, joka kiinnittää tähän asiaan huomiota. Toivon, että sekin otetaan lain saatteena huomioon siinä vaiheessa, kun kolmatta käsittelyä käydään ja on mahdollisuus tehdä vielä täydennyksiä.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Toivomusaloite, johon ilmeisesti ed. Bremer viittasi, on tekemäni. Siinä esitetään eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, jotta kaupungeissa ja taajamissa, joissa on yhteisiä väestönsuojia, jaettaisiin asuntoihin selkeät ohjeet kriisitilanteen toiminnasta velvoituksin, että ohjeet olisivat huoneistoissa aina nähtävillä ja olisi tarkka tieto siitä, missä laatikossa sitä säilytetään. Ei sitä nyt ihan näin tarkkaan tarvitse ottaa, että on ensin nähtävillä ja sitten vielä tieto, missä laatikossa säilytetään. En tiedä, saattaa olla, että minulla on sellainen virhe tässä ollut. Mutta sellaisenaan tämä on ihan asiallinen, vaikka tavan mukaan tätä ehdotetaan hylättäväksi.

Arvelen nimittäin, että jos Tampereella, Pyynikillä, missä itse asun tai missä muualla hyvänsä, tulisi yhtäkkiä hälytys, joka on tietysti hyvin epätodennäköistä, mutta kuitenkin, olisi siinä aikamoinen raake ja vilske, kun kukaan ei tiedä, missä on väestönsuoja. En minäkään tiedä, missä

se on Pyynikillä, vaikka arvelen, että ovi on kallioseinämässä asuntoni lähettyvillä, Pyynikin rinteessä, mutta en ole siitä varma. Näin ollen kyllä tähän asiaan pitäisi jonkin verran kiinnittää huomiota. Ei kukaan tiedä, mihinpäin lähtee juoksemaan, jos tulee hälytys, kun väestönsuojasta ei ole mitään tietoa. Varmaan tässäkin salissa on aika harva, jos aletaan ihan rehellisesti kyselemään, ehkä ei rouva puhemieskään tietäisi, mihinpäin kotikonnuilla lähtisi painelemaan. Tässä talossa tietystikin mennään alakertaan, sieltä löytyy sellainen paikka.

Mutta aivan kuten ed. Bremer totesi, kyllä tähän pitäisi kiinnittää huomiota, vaikka tällainen ajattelu tuntuu vähän ylimitoitetulta. Mutta mitä varten niitä sitten rakennetaan, jos ei tiedä, mistä sellainen löytyy, jos hätä tulee?

Ed. Tykkyläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemen puheenvuoron johdosta totean, että hän kiinnitti huomiota sellaiseen asiaan, joka on tärkeä ja merkittävä. Mutta totean, että laissa on todettu, että samanaikaisesti pelastustoimen lain kanssa astuu voimaan myös pelastustoimilaki vuoden 1999 tai 2000 alussa, ja toivoisin, että tämän lain yhteydessä otettaisiin huomioon nimenomaan väestösuojiin liittyvät ohjaukset.

Haluan vastauspuheenvuorossa vielä todeta, vaikka tämä ei sinänsä lakiehdotukseen kuulu, että esimerkiksi omassa kaupungissani, missä on palo- ja pelastusopisto, on hyvin merkityt väestösuojapaikat.

Ed. Ranta-Muotio: Arvoisa puhemies! Ed. Aulan esiin tuoma asia, että työttömyysturvan menettämisen syistä vapaaehtoisten saanti vpk-toimintaan on Pohjois-Suomessa, Lapissa, vaikeutunut, on tuttu eteläisemmissäkin maakunnissa. Esimerkiksi Etelä-Pohjanmaan kunnissa toimivat pääasiassa vpk:t. Kokoaikaisesti on palkattu vain palopäällikkö, palotarkastaja ja mahdollisesti yksi tai kaksi palomiestä. Toiminta perustuu pääosin vapaaehtoisuuteen. Palopäälliköt ovat esittäneet huolensa siitä, että nuoria vapaaehtoisia ei enää yhtä helposti palokuntatoimintaan saa kuin aiemmin. Syinä on mainittu juuri ed. Aulan esittämät, ja myös verotussyyt ovat monille este.

Ed. Manninen: Rouva puhemies! Ed. Aittoniemen aloitteen ja puheenvuoron johdosta totean, että valiokunta totesi käsittelyssään, että ei ole mitään estettä toteuttaa tämän lain yhteydessä tai milloin tahansa nykyisenkin lain yhteydessä tätä asiaa, jota on esitetty. Tämä asia on täysin kunnan väestönsuojelusta ja tulevaisuudessa pelastustoimesta vastaavien viranomaisten ja elinten harkinnassa.

Yleisesti ottaen kerrostaloissahan on joko omassa tai naapuritalossa väestönsuoja. Yleiset väestönsuojat tavallisesti koskevat pientaloalueiden ja muiden vastaavien alueiden asukkaita. Useimmiten kyllä ainakin kerrostaloissa asuvat kansalaiset tietävät väestönsuojat. Mutta kaiken varalta tämän tyyppinen toiminta varmaan olisi paikallaan.

Viranomaiset tarkastavat väestönsuojien käyttöä määräajoin, ja niissä on tietyt vuorokausi- tai tuntimäärät, jonka kuluessa tilan pitää olla muutettavissa alkuperäiseen tarkoitukseen. Vuokrauksen tarkoituksen pitää olla sen laatuinen, että lain ja ohjeiden edellytykset täyttyvät. Väestönsuojakysymyksissä on varmasti aika paljon puutteita, mutta kokonaisuutena tilanne lienee kohtuullinen.

Puolustusministeri Taina: Arvoisa puhemies! Eduskunta on täsmentänyt pelastustoimilakia Puolustusvoimien velvollisuuksien osalta. Mielestäni täsmennys ja lisäys on erinomainen. Puolustusvoimilla on resursseja osallistua rauhan aikana pelastustoimintaan ja on tärkeää, että se on myös määritelty.

Olen myös samaa mieltä kuin ed. Bremer siitä, että silloin, kun jotakin välineitä hankitaan — hän viittasi helikoptereihin — on syytä ottaa huomioon myös pelastustehtävät rauhan aikana. Pelastusviranomaiset ja Puolustusvoimat tekevät jonkin verran yhteistyötä kriisitilanteiden ja väestönsuojelun varalta, mutta mielestäni yhteistyötä on edelleen kehitettävä. Toivon, että pelastustoimilaki on omalta osaltaan edistämässä eri viranomaisten välistä yhteistyötä.

Ed. Bremer: Rouva puhemies! Ed. Manninen puhui isännän vai sanoisinko kaupungin isän äänellä siitä, että väestönsuojan sijoitus ja ohjaus sinne on mahdollista toteuttaa jo olemassa olevan lain puitteissa harkinnan mukaan. Tässähän se ongelma onkin, että kun on jätetty harkintaan, niin sitä ei ole toteutettu. Uskoisin, että jos se jollakin tavalla, niin kuin esimerkiksi ed. Aittoniemi asian esitti, tulisi laissa mukaan velvoitteeksi, silloin se toimisi. Nythän se ei valitettavasti toimi muuta kuin mahdollisesti ed. Mannisen kotikaupungissa ja muutamalla muulla paikkakunnalla.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

12) Kertomus niistä toimenpiteistä, joihin Eduskunnan tekemät muistutukset valtiovarain hoidosta ja tilinpidosta vuonna 1996 ovat antaneet aihetta

Lähetekeskustelu
Kertomus 14/1998 vp

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu jatkuu:

Ed. T i u s a n e n : Rouva puhemies! Asiasta keskusteltiin viime perjantaina ja tuolloin ed. Kemppainen käytti puheenvuoron, jonka vuoksi haluan nyt itse käyttää lähinnä pöytäkirjoihin hänen puheenvuoroaan oikaisevan puheenvuoron.

Nimittäin ed. Kemppainen, viitaten ehkä omiin lentoyhteysongelmiinsa, totesi, ettei hän ehtinyt kovin paljon paneutumaan tuolloin käsiteltävänä olevaan asiaan, mutta kuitenkin kysyi puhemieheltä sitä, että mikäli puhemies sallii, hän haluaisi oikaista ikään kuin sekaannusta, joka olisi ollut allekirjoittaneen puheenvuorossa. No, kai se on aika sama, jääkö tällainen ed. Kemppaisen väärinkäsitys tuonne pöytäkirjoihin vai ei, mutta kuitenkin haluaisin todeta, että ed. Kemppainen ei tiennyt sitä, että käsittelimme todellakin kertomusta niistä toimenpiteistä, joihin edustajien tekemät muistutukset ovat johtaneet vuodelta 96, ja hän taas käsitti, että me käsittelimme valtiontilintarkastajien kertomusta vuodelta 97. Mutta koska hän tuolloin käsitti asian toisin ja kirjasi sen omaan puheenvuoroonsa, haluan tämän nyt oikaista.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

13) Hallituksen esitys laiksi pelastustoimen laitteiden teknisistä vaatimuksista ja tuotteiden paloturvallisuudesta

Hallituksen esitys 194/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 24/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

14) Hallituksen esitys laeiksi työturvallisuuslain 49 §:n, työterveyshuoltolain 9 §:n ja rikoslain 47 luvun 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 224/1998 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 17/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

15) Hallituksen esitys laiksi ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys 182/1998 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 8/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna keskiviikkona kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 17.07.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen